

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ STÁTNÍHO
OBČANSTVÍ**

Autor práce: David Koblre

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jozefu Bandžakovi Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KOBRLE, D. *Nabývání a pozbývání státního občanství: bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2017. 82 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jozef Bandžak Ph.D.

Klíčová slova: Nabývání občanství, dualita, povinnost, žádost

Bakalářská práce pojednává o možnostech, jak lze nabyt/porzbyt státní občanství v porovnání se zahraničím. Práce je členěna do 13 kapitol. První kapitola popisuje cíle a metodické postupy bakalářské práce. Další kapitola analyzuje historický vývoj státního občanství. Třetí kapitola obsahuje historický vývoj státního občanství v ČR. Další kapitola obsahuje definici státního občanství, jaké z tohoto právního svazku vyplývají práva ale i povinnosti. Pátá kapitola je zaměřena na právní úpravu státního občanství, zákony týkající se tohoto tématu a kompetenci soudů v oblasti týkající se státního občanství. V další části práce bude autorem vysvětleno, jak lze podle zákona nabyt Státní občanství, jaké jsou způsoby. Sedmá kapitola je stejným způsobem zaměřena na pozbývání státního občanství. Další kapitola bude pojednávat o mezinárodních aspektech státního občanství, a o nabývání a pozbývání státního občanství mezi jednotlivými státy podle mezinárodních směrnic a úprav. Devátá kapitola bude pojednávat o obecně závazných právech cizinců bez ohledu na stát, ve kterém pobývají, dále kapitola navazuje na toto téma podmínkami několikerého občanství cizinců. Další kapitola bude pojednávat o důvodech vzniku dvojího státního občanství, dále jak tato tematika ovlivnila v průběhu let společnost, jaké mezinárodní smlouvy v tomto ohledu byly přijaty, popř. jaká práva má daný občan s více občanstvími a proč jsou některé osoby bez státní příslušnosti. Jedenáctá kapitola obsahuje praktický návod, jak cizinci/osoby bez státní příslušnosti musí postupovat, když usilují o nabytí státního občanství České republiky. Další kapitola stejným způsobem popisuje postup pozbývání státního občanství. Poslední kapitola obsahuje jednotlivé statistiky počtu nabytí státního občanství cizinců/osob bez státního občanství v České republice v rámci posledních 15 let, kapitola je obohacena o grafy. V příloze jsou uvedeny jednotlivé vzory tiskopisů.

ABSTRACT

KOBRLE, D. *Acquisition and loss of citizenship : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. 82 p.* Supervisor : JUDr. Jozef Bandžak Ph.D.

Key words : Acquisition of citizenship, duality, obligation, Application

This bachelor thesis is about options, how can acquire/lose citizenship in compared with abroad. This bachelor thesis is divided into thirteen chapters. The first chapter describes the goals and methodological procedures of bachelor thesis. The next chapter analyses the historical development of citizenship. The third chapter comprise the historical development of citizenship in Czech republic. The next chapter comprise definition of citizenship, what from this legal union result right but also obligation. The fifth chapter is focuses on the juristical regulation of citizenship, laws related to this topic and competence of courts in matters regarding of citizenship. In another part of the thesis will be explained by the autor, how can according the law acquisition of citizenship, what are the options. The seventh chapter is the same mode focused on losing of citizenship. The next chapter will about international aspects of citizenship, and about acquisition and loss of citizenship between particular states according international directives and treatments. The ninth chapter will deal about general applicable rights of foreigners irrespective of the state, in which they reside, next chapter continues on this terms with conditions of multiple citizenship of foreigners. The next chapter will deal about reason formation of dual citizenship, futher as these topics has influenced company by over the years, what international contracts in this regard the were accepted, respectively what rights has the citizen with multiple citizenship and why some people is stateless persons. The eleventh chapter comprise practical instruction, how foreigners/stateless persons must go about, when they are strive to Acquisition of citizenship of the Czech Republic. Next chapter by some form describes losing of citizenship. The last chapter comprise individual statistics number of Acquisition of citizenship by foreigners / stateless persons in Czech republic within last fifteen years, the chapter next comprise graphs. In Annex are listed includes the individual specimen forms.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Historický vývoj Státního občanství	12
3 Vývoj státního občanství ČR	14
3.1 Státní občanství před rokem 1918.....	14
3.2 Státní občanství v letech 1918 až 1949	15
3.2.1 Státní občanství za druhé světové války a po jejím skončení	17
3.3 Státní občanství v letech 1949 až 1989	19
3.4 Státní občanství v letech 1990 až 2013	21
4 Pojem státní občanství.....	22
5 Ústava vzhledem ke vztahovému ustanovení mezi státem a jednotlivcem/společností.....	26
5.1 Funkce ústavy	27
5.2 Stabilita a dynamismus ústavy.....	28
5.3 Svoboda a rovnost občana	29
5.4 Člověk jako subjekt práva	30
5.5 Právní předpisy/mezinárodní smlouvy	31
5.6 Případy, v nichž rozhoduje soud	32
6 Nabývání státního občanství v ČR.....	33
6.1 Narození.....	34
6.2 Osvojení.....	34
6.3 Určení otcovství	35
6.4 Nalezení na území České republiky	37
6.4 Prohlášení	38
6.5 Udělení	39
6.6 Volba	40
7 Pozbývání státního občanství ČR	40

7.1	Prohlášení o vzdání se státního občanství ČR	41
7.2	Nabytím cizího státního občanství výslovným projevem vůle	42
8	Mezinárodní aspekty státního občanství	43
8.1	Nabývání státního občanství	43
8.2	Pozbývání státního občanství	44
9	Práva cizinců	45
9.1	Několikeré státní občanství	46
10	Obecně o dvojím občanství	47
10.1	Dvojí občanství v mezinárodním právu	48
10.2	Osoby bez státní příslušnosti	50
11	Udělení státního občanství České republiky	51
11.1	Doklady potřebné k žádosti o udělení státního občanství České republiky:	53
11.2	Správní a jiné poplatky	56
12	Pozbytí státního občanství České republiky	57
12.1	Doklady k prohlášení o pozbytí státního občanství ČR	59
13	Statistiky	60
13.1	Počty udělených státních občanství v České republice	60
13.2	Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky	62
13.3	Cizinci: Nabývání státního občanství ČR	64
	Závěr	65
	Příloha č. 1	67
	Příloha č. 2	70
	Příloha č. 3	73
	Příloha č. 4	75
	Příloha č. 5	76
	Seznam použitých zdrojů	77
	Seznam grafů a statistik	81

Přílohy..... 82

Úvod

Státní občanství je jeden ze základních znaků, na kterých je vybudována existence každého svrchovaného státu. Občanství jako takové je základní právní vztah mezi fyzickou osobou a státem, jde o jeden ze základních znaků moderní společnosti, který obnáší práva, ale i povinnosti. Občanství je podmínkou plnoprávného členství jedince ve společnosti, a jako takové zasahuje do života občanů. Jde například o právo pobývat na území státu, právo na diplomatickou ochranu ze strany státu apod.

Zákony týkající se nabývání/pozbytvání státního občanství se neustále novelizují, nejnovější zákon o státním občanství České republiky z roku 2013 umožňuje dvojitý občanství, který občanovi cizího státu umožňuje nabýt české státní občanství a zároveň být občanem jiného státu. Pro nabytí státního občanství udělením musí být splněna řada požadavků, a ani tak nemusí být občanství uděleno, důvodem je neexistující právní nárok. Udělení občanství závisí na správním uvážení státní správy, která nemá zákonem pevně vymezený rámec. Státního občanství nemůže být občan zbaven proti své vůli, jediným způsobem je prohlášení o vzdání se státního občanství, které splňuje podmínky a je podané na příslušný úřad.

V dnešní moderní době téměř neexistuje, aby fyzická osoba daného státu neměla státní občanství, protože vzniká okamžikem našeho narození a provází nás celý život, a jako takové je vázáno na aktuální společensko-politickou realitu. Státní občanství si prošlo širokým historickým vývojem, a stále se vyvíjí, aktuální koncepce je silně spjatá s demokracií a stojí na principu rovnosti občanů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem Bakalářské práce je prakticky předložit jak lze nabyt/pozbyt státní občanství, uvést jednotlivý postup, co musí cizinec nebo občan bez státního občanství podstoupit, aby získal v České republice státní občanství. Dále vysvětlit pojem státní občanství a na to navazující právní úpravu, jaké jsou požadavky a jaká z tohoto právního svazku plynou práva, ale i povinnosti. V bakalářské práci jsou vypsány jednotlivé způsoby nabytí/pozbytí státního občanství, které jsou dle zákona umožněny. Dále jsou popsány mezinárodní aspekty občanství, mezistátní podmínky pro udělení státního občanství, jaké jsou práva cizinců v jednotlivých státech a na to navazující možnost dvojího občanství. Bakalářská práce dále obsahuje jednotlivé grafy/statistiky nabytí státního občanství a jednotlivé vzory tiskopisů potřebné pro udělení/pozbytí státního občanství.

Informace a poznatky pro tuto bakalářskou práci autor čerpal především pomocí metody analýzy z knižních a aktuálních internetových publikací/ legislativních norem. Z těchto zdrojů jsou čerpány poznatky především pro teoretickou část a část praktické části (nabývání a pozbývání státního občanství), ta je ještě doplněna o poznatky získané z městského úřadu/Ministerstva vnitra. Dále je v bakalářské práci autorem použita metoda kazuistiky a komparace (porovnání) jednotlivých právních předpisů a mezinárodních smluv, ze kterých státní občanství vychází.

Bakalářská práce se skládá z 13 kapitol. V první kapitole je obsažen cíl a metodika bakalářské práce. Druhá kapitola pojednává o vzniku a historickém vývoji státního občanství. Třetí kapitola se zabývá vývojem a historií státního občanství v České republice. Čtvrtá kapitola se zabývá samotnou definicí státního občanství, jaké z toho právního svazku plynou práva, ale i povinnosti. Další kapitola je zaměřena na právní úpravu státního občanství v České republice, čili na kterých principech je založena, jaké jsou s touto problematikou spojené právní předpisy a mezinárodní smlouvy, a v jakých záležitostech rozhoduje soud. V dalších dvou kapitolách jsou popsány jednotlivé způsoby nabývání/pozbývání státního občanství, které jsou dle zákona umožněny. V další části práce jsou popsány mezinárodní aspekty státního občanství, a jak je upraveno nabývání/pozbývání státního občanství mezi jednotlivými státy. V deváté kapitole je vysvětleno, jaké má cizinec práva a povinnosti v jednotlivých státech, ve kterých pobývá, popř. na to navazující několikrát státní občanství. V desáté kapitole je popsáno dvojí občanství, jak vzniká, jak je upraveno v mezinárodním právu, a jak

vzniká nežádoucí jev jako osoby bez státní příslušnosti. V další kapitole je popsán jednotlivý postup, když chce cizinec/osoba bez státního občanství postupovat, a jaké musí splnit náležitosti, když chce nabýt státní občanství České republiky. Ve dvanácté kapitole je podobným způsobem popsán postup, když se chce fyzická osoba svého státního občanství zbavit. Poslední kapitola obsahuje jednotlivé statistiky nabytí státního občanství v České republice, společně s uvedeným srovnáním kolik bylo podaných žádostí a kolik státních občanství bylo uděleno. V příloze jsou uvedeny jednotlivé vzory tiskopisů vztahující se k tématu státní občanství.

2 Historický vývoj Státního občanství

Pojem institutu státního občanství se postupem času vyvíjel, dřívější chápání občana a občanství je rozdílné než jak je tomu dnes. Na začátku této epochy šlo primárně o to rozlišit, kdo je ve vztahu ke státu plnohodnotným občanem, koho se týkají práva a povinnosti, a kdo naopak občanem není, a jehož postavení ve státu je omezené/ohraňené (zejména bylo důležité vymezit postavení cizinců pro organizaci státu). V kapitole jsem popsal komplexně historický vývoj státního občanství, od jeho začátků ve starověku až po současnost.

V **Mezopotámii** na přelomu 4. až 3. tisíciletí př. n. l. se dělilo obyvatelstvo do tří hlavních kategorií: na plnoprávné svobodné obyvatele říše, které se dále dělily podle hodnoty a majetku na další třídy. Do další kategorie patřili tzv. svobodní obyvatele, jejichž majetek byl v závislosti na státu. Do třetí kategorie patřili otroci, kteří neměli právo vlastnit majetek. Jednotlivé kategorie neměly vliv jen na majetek, ale i co do stanovení trestů týkajících se. Mocenský význam kněží nebo panovníků pak spočíval v množství nahromaděného majetku.

Ve **starověkém Řecku** přibližně 800 let př. n. l., vznikala určitá samostatná kolektiva plnoprávních občanů, ústřední samosprávné celky zaručovali občanům hospodářská, politická a osobní práva¹. V Athénách 5-4 stol. př. n. l. byli dvě hlavní společenské vrstvy: svobodní a otroci. Občanství se nabývalo podobně jako dnes po rodičích, nebo udělením. Plnoprávnost závisela na pohlaví jedince, ženy byli totiž ve starověkém Řecku znevýhodňováni. Vznikalo tzv. Polis² (městský stát, obec), svobodní cizinci, kteří se zde usadili, neměli možnost politického jednání, např. při soudu se museli nechat zastupovat občanem dané obce. Občanství mělo své povinnosti (placení daní, vojenská služba), přinášelo však možnost sňatku, lepší práce (administrativa), nebo procesní postavení před soudem.

¹FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměněn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 119.

²Občan a občanství. *Metodický portál* [online]. 2005 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/386/OBCAN-A-OBCANSTVI.html/>>.

Řecké a Římské občanství si bylo velmi podobné, občanství šlo však nabýt pouze narozením, nebo dáním svobody otrokovi (např. gladiátorovi) ti měli však občanství omezené. Mezi výsadní práva³ patřilo možnost založit rodinu, nebo bojovat v řadách národního vojska. Cizincům bylo přidělováno občanství s menšími právy. Postupem času bylo uděleno občanství všem svobodným občanům v říši.

Od **Pozdního středověku** hledali občané proti rozrůstajícímu absolutismu způsob, jak bránit svá zákonná a lidská práva. V tehdy velmi křesťansky založené době, byla viděna lidská osoba jako boží stvoření, které byli dána práva přirozeně. V této reakci probíhali občanské a náboženské války, které se ve 14. stol. šířili Evropou.

Občanství ve **Středověku** od 5. stol. n. l. bylo ve srovnání starověkým občanstvím značně zastaralé, byla omezena právní i lidská práva obyvatel, kteří byli jednoduše spojeni se zemí, která náležela určitému panovníkovi. Obyvatelé se tak od otroků v Řecko/římském pojetí lišili tím, že jim přirknuta některá majetková a rodinná práva.

S moderní podobou občanství se setkáváme v Americe na konci 18. století, kde byla dle Deklarace nezávislosti⁴ položena za základ státního zřízení suverenity lidu. Zakládalo se na myšlence revolucionářů, že člověk má svá práva už od narození. Občané měli jistá vrozená a nezcizitelná práva, jako rovnost, svobodu, nebo právo na život. Později za Velké francouzské revoluce⁵ se stala Deklarace nezávislosti vzorem pro nově vznikající Deklaraci práv a člověka a občana, ta zaručovala občanům rovnost před zákonem. Tato forma občanství měla své požadavky v oblasti majetku, kdo tyto podmínky nesplňoval, měl oproti plnohodnotnému občanovi omezená práva.

V dnešní době se mění pohled na občana jako takového, ne osobu pevně spjatou se státem, ale na osobu, která má **nezadatelná a nezcizitelná práva**, bez ohledu na státní příslušnost. Občanství je vlastně status, který náleží plnohodnotným občanům daného státu, jde hlavně o rovnost mezi právy a povinnostmi.

³SCHELLE, Karel, VOJÁČEK, Ladislav a kolektiv. *Právní dějiny II. - Státy západní Evropy a USA*, Brno: Masarykova univerzita, 1999. S. 185.

⁴SCHELLE, Karel, VOJÁČEK, Ladislav a kolektiv. *Právní dějiny II. - Státy západní Evropy a USA*, Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2073-3. s. 397.

⁵KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. s. 15.

3 Vývoj státního občanství ČR

3.1 Státní občanství před rokem 1918

Právní institut státního občanství byl v té době na území českých zemí založen rakouským soukromoprávním předpisem, **Všeobecným zákoníkem občanským**, tzv. císařským patentem č. 946/1811 z 1. června 1811, který vstoupil v platnost 1. ledna 1812, ten státní občanství upravoval v rámci osobních práv, které vycházelo z tradice římského práva, šlo o plné požívání politických práv. Státní občanství v té době zaručovalo jeho držitelům, že nemohou být z území monarchie⁶ vyloučeni, a zaručovalo jim způsobilost k právům vymezeným zákony. Na druhou stranu je zavazovalo povinnostmi vojenské služby a povinnostmi zachovávat věrnost státu a císaři, zejména při pobytu v cizině.

V následujícím století existence mocnářství (1812–1918) docházelo k postupnému rozšíření politických a dalších práv občanů, jednalo se primárně o ekonomická práva. Institut státního občanství byl tehdy převážně založen na principu **nabývání státního občanství po předcích**, který v české právní úpravě převažuje dodnes (výjimkou byla naturalizace cizince). Celkem Pět stručných paragrafů Všeobecného zákoníku občanského⁷ z roku 1811 upravovalo způsoby nabývání a pozbývání občanství a rovněž naturalizací (zdomácnění) podmínek pro cizince, ti nabývali rakouské státní občanství nástupem veřejné služby nebo nepřetržitým desetiletým pobytem na území mocnářství, během kterého však nesměli být odsouzeni za žádný trestný čin. Ženy tehdy nabývali osobních práv odvozením od manžela (**ustanovení § 91 – muž je hlava rodiny**), tedy včetně státní příslušnosti. Po doplnění předpisů upravujících rakouské státní občanství mohla cizinka nabýt rakouského občanství pouhým sňatkem s rakouským státním občanem. Toto státní občanství šlo pozbýt, pokud vystěhovalci nepodléhajíce branné povinnosti nabyli v cizině jiné státní občanství. Ženy provdané za cizince pozbývali občanství již pouhým sňatkem.

⁶EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 16.

⁷Obecný zákoník občanský. *Beck - online START* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.beckonline.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugyvtcna>.

Institut státního občanství byl za existence Rakouska a Rakousko - Uherska úzce provázán s domovským právem, které bylo v českých zemích založeno Zákonem domovským z 3. prosince 1863. Sociální práva, zejména práva v oblasti sociální pomoci, kterou tehdy poskytovaly samy obce podle svých možností, se přitom vázaly právě na domovské právo a nikoli na státní občanství. Domovské právo zůstalo v českých zemích zachováno i po vzniku samostatné Československé republiky 28. října 1918, a přečkalo dokonce i období druhé světové války.

3.2 Státní občanství v letech 1918 až 1949

Po národní revoluci a vyhlášení samostatné Československé republiky 28. října 1918 vzniklo československé státní občanství z rakousko-uherského jako zcela **samostatný a mezinárodně uznávaný titul**⁸. Dosavadní právní řád byl do nového převzat ve své celistvosti v zájmu zachování právního státu a právní jistoty. Zásady nabývání a pozbývání státního občanství společně s naturalizací podle rakouského právního řádu zůstali v českých zemích zachovány. Politici i zákonodárci v prozatímním Národním shromáždění v letech 1918 až 1920 přikládali státnímu občanství mimořádný význam a důležitost, neboť institut znamenal novou státní a také národní identitu obyvatel osamostatněného státu. Za československého občana byla považována dle zákona každá osoba s domovským právem na území vznikajícího státu ke dni 28. října 1918. Ústava z roku 1920 definovala ve svém článku č.4 československé občanství jako „**jediné a jednotné**“. Na konferenci v Paříži 20. května 1919 bylo předneseno přistoupení k mezinárodní smlouvě o ochraně národnostních menšin⁹ (po první světové válce tvořili 34,5% populace Československa menšiny), byla přijata ustanovení, která však dávala menšinám odlišná práva, tyto ustanovení však přinášela nepokoje ze strany Sudetských Němců. Českoslovenští státní příslušníci nesměli mít podle zákona současně jiné státní občanství. Ke vzniku vícenásobné státní příslušnosti v letech 1920 až 1948 však navzdory Ústavě stejně docházelo, zejména vystěhovalcům do Latinské Ameriky jejich Československé občanství právně zůstávalo navzdory naturalizaci v cizině.

⁸EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 23.

⁹MURAD, Salim a SAPÍK, Miroslav. ed. *Evropská dimenze výchovy k občanství: sborník materiálů z přednášek : [editoři: Miroslav Sapík a Salim Murad]*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002. Universitas Bohemiae Meridionalis. s. 46-47.

Československé státní občanství bylo po říjnu 1918 jednotné a nedělitelné, ačkoliv v důsledku přijímání dvou právních řádů na území Československa bylo i nadále usměrňováno podle dvou přetrvávajících právních úprav s odlišnou, ale jasně vymezenou územní i osobní působností. Po zániku mnohonárodnostní monarchie byly v nové republice na území českých zemí, Slovenska a Podkarpatska upraveny společenské poměry, **práva jednotlivce byla posílena** (politické rozhodování), ženám bylo přiknuto volební právo. Těžiště právní úpravy státního občanství bylo přesunuto ze soukromoprávní oblasti do oblasti veřejného práva. Právní institut státního občanství se stal součástí ústavního práva, nový stát v této oblasti přijal řadu mezinárodněprávních závazků, které byly v plném rozsahu zavedeny do československé právní úpravy. Československo se zavázalo v tzv. *minoritní smlouvě*¹⁰ poskytnout státní občanství co největšímu množství osob s faktickou (skutečnou) vazbou k jeho území a současně nebránit osobám s vazbou k jinému nástupnickému státu Rakouska - Uherska změnit státní občanství dle jejich vůle. Nový stát se rovněž zavázal k plné ochraně národních i náboženských menšin. Udělení občanství bylo dle zákona č. 236/1920 Sb.¹¹ automatické pro osoby s déletrvajícím pobytem (více než desetiletým), a dále osoby narozené na jeho území. Občanství bylo možné podle nového zákona nabýt také nastoupením do státní služby. Vedle nejčastějších způsobů nabytí československého státního občanství umožňoval stát nabytí občanství také opcí (vztah k československému území), u těchto osob nehrála žádnou roli jejich národnost, československé občanství nabývali rovněž manželky a nezletilé děti těchto osob.

Právní institut¹² státního občanství zůstával nadále úzce provázán s domovským právem podle recipovaných (převzatých) rakouských a uherských právních předpisů. Regulace (usměrňování) československého občanství ovšem po roce 1918 nově spadala převážně do oblasti veřejného práva. Nadále platila zásada nabývání státního občanství manželských a legitimovaných dětí výhradně po otci a nemanželských dětí po matce, a rovněž přetrvávala zásada odvozování státního občanství vdaných žen od manžela. Státní občanství nově nabývala každá osoba narozená na území Československa, která by jinak zůstala bez státní příslušnosti.

¹⁰EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 27.

¹¹ÚSTAVNÍ ZÁKON ZE DNE 9.4.1920. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1817&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>

¹²EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 41.

Státní občanství bylo možné pozbývat jen dvěma způsoby: žena s československou státní příslušností jej pozbývala sňatkem s cizincem, nebo propuštěním ze státního svazku na žádost v souvislosti s vystěhováním do ciziny. Vystěhovalci z českých zemí neztráceli státní příslušnost (před ani po 13. červnu 1922), pokud sami nepožádali o propuštění ze státního svazku. Československý právní řád u vlastních občanů neuznával některé právní akty jiných států v oblasti státního občanství, avšak plně je uznával u cizinců žádajících o naturalizaci v Československu. U československých občanů, kteří bez příslušných povolení stali občany jiných států, nadále vyžadoval plnění jejich povinností vůči československému státu (převážně povinnosti vojenské služby).

3.2.1 Státní občanství za druhé světové války a po jejím skončení

Postupná německá nacistická okupace v českých zemích v letech 1938 až 1945 byla spojena s komplexními změnami v oblasti státního občanství obyvatel předválečného Československa podle Německých právních norem vydávaných a uplatňovaných na okupovaném území, **tyto právní normy se však nikdy nestaly součástí platného československého právního řádu.** Do českých zemí tehdy proniklo německé (říšské) občanství, které podle tehdejších právních předpisů obdrželo téměř 3 500 000 předválečných československých občanů. Minimálně 2 900 000 předválečných československých občanů německé národnosti¹³, kteří během okupace obdrželi od správních úřadů okupační moci říšskoněmeckou státní příslušnost, byli po skončení války zpětně zbaveni československého občanství i podle československých právních norem, a v letech 1945 a 1946 byli z území obnoveného Československa odsunuti do Německa a Rakouska. Pár desítkám tisíc občanům, kteří nebyli odsunuti, bylo československé občanství opět vráceno. Osoby českého původu, které za války museli přijmout německé občanství pod nátlakem, se mohli tohoto občanství zřeknout. Úprava československému státnímu občanství se po roce 1945 dostalo významných změn, okruh československých občanů byl nejprve velmi významně zredukován a posléze opět značně rozšířen, v této souvislosti došlo také k významné změně a posunu v materiální základně a pojetí státního občanství.

¹³EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 49.

Nacistický režim přijal prostřednictvím mezistátní smlouvy z 20. listopadu 1938 do „privilegovaných“ společenství říšskoněmeckých občanů více než 3 100 000 předválečných československých občanů, kteří se měli dle nacistické ideologie stát součástí upřednostňované všenněmecké národní pospolitosti. Nakonec se noví říšskoněmečtí občané místo privilegií dočkali jen omezených volebních práv, masových odvodů do německé armády, spojené s tím účastí v nadcházející světové válce¹⁴. Československé občanství se po vzniku Protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 v důsledku dalších právních norem změnilo v protektorátní občanství, které utlačovanou českou menšinu nakonec „ochránilo“ od vojenské služby. Mnichovská dohoda a na ni navazující mezistátní smlouva o státním občanství naprosto zásadním způsobem ovlivnily a pozměnily institut československého státního občanství. V dočasné platnosti mohly zůstat pouze některé předpisy, které se svým obsahem nepříčily znění či demokratickým zásadám československé ústavy z roku 1920. Po mnichovském diktátu z 29. září 1938, kdy došlo k německému vpádu do pohraničních území českých zemí¹⁵, byli židovští obyvatelé z tzv. Sudet vypovězeni a byli nuceni uprchnout. Po 15. březnu 1939, kdy nacistické Německo okupovalo zbytek českých zemí, byly v zákonodárství protektorátu Čechy a Morava aplikovány **Norimberské rasové zákony** a z nich vyplývající další předpisy, nařízení a zákazy, jejichž nedodržování mohlo pro židovské obyvatele znamenat i smrt, cílem bylo separovat židy od většinové československé populace. Za absolutně neplatné byly prohlášeny všechny právní předpisy z oblasti trestního, rodinného a osobního práva.

Po osvobození v květnu 1945 v obnovené Československé republice opět v plném rozsahu platila předválečná právní úprava státního občanství založená příslušnými ustanoveními rakouského Všeobecného zákoníku občanského převzatého v roce 1918 a československého zákona č. 236/1920 Sb., **o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé**, doplněná několika dalšími předpisy a čtyřmi mezistátními smlouvami z období let 1920 až 1936. V oblasti poválečné regulace státního občanství je třeba připomenout zákon č. 102/1947

¹⁴EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 61.

¹⁵MURAD, Salim a SAPÍK, Miroslav. ed. *Evropská dimenze výchovy k občanství: sborník materiálů z přednášek : [editoři: Miroslav Sapík a Salim Murad]*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002. Universitas Bohemiae Meridionalis. s. 52.

Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství sňatkem a zákon č. 179/1946 Sb., o udělení státního občanství krajanům vracejícím se z Maďarska.

3.3 Státní občanství v letech 1949 až 1989

Právní adaptaci československého státního občanství po roce 1948 významně poznamenalo zavedení komunistického režimu v Československu 25. února 1948 souběžně s budováním tzv. **socialistické společnosti** po roce 1969, na které až do listopadu 1989 navazovalo dlouhé období stagnace¹⁶, pro nastávající politický systém byl charakteristický primárně princip nadřazenosti stranických orgánů nad státními. Důležitost státních orgánů se snížil, stejně jako důležitost právního řádu, který byl pokládán základní nástroj pro organizaci státu a jeho správu pro uspořádání společnosti. Již jmenovaný právní řád se měnil přímo revolučním tempem, aby se rychle přizpůsobil nastávajícím podmínkám. Překotné (rychlé) změny v právní úpravě měli vliv na institut státního občanství, který procházel dynamickým vývojem již od srpna 1945. Byla vypracována nová ústava: ústavní zákon č. 150/1948 Sb¹⁷., Ústava Československé republiky, ta vstoupila v platnost 9. června 1948. Emergentní (nová) ústava zaručovala občanům po formální stránce souběžně se svojí dobou standardní politická a občanská práva, do které patřila svoboda vyznání, projevu, zaručovala jim nedotknutelnost osobního majetku, vlastnění svými silami obdělávanou zemědělskou půdu, občané též směli podle zákona zřizovat dobrovolné společenské/politické organizace. Mezi novinky Ústavy patřilo zrovnoprávnění mužů a žen před zákonem. Československo bylo v novém základním právním dokumentu definováno jako „**lidově demokratická republika**“. Totalitní podstata komunistického režimu nebyla v převážné míře zajištěna normativně obsahem zákonů a právních norem, ale spíše jejich výkladem a aplikační praxí mocenskými orgány. Víceméně samostatnou kapitolu představovala změna režimu silně poznamenána oblastí trestního práva. Nadcházel období spíše „nezákonného bezpráví“¹⁸, kdy nedemokratický režim nedodržoval nejdříve své vlastní zákony a později ani mezinárodněprávní závazky.

¹⁶EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 94.

¹⁷Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky. *Nssoud.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/ustava_1948.pdf.

¹⁸EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 96.

K důležité změně v oblasti právní úpravy a pojetí českého státního občanství došlo 1. ledna 1969, kdy byl založen zcela nový institut českého republikového občanství, na který navazuje i současné státní občanství České republiky. Vedli se dlouholeté snahy o dosažení státoprávního postavení Slovenska jako „**národní republiky**“, státoprávní úsilí v Československu, které chtělo dosáhnout zrovnoprávnění českých zemí a Slovenska zůstávalo až do roku 1968 jednostranné a přicházelo hlavně ze slovenské strany. Určité státoprávní vyrovnání přišlo z české (československé) strany již v roce 1944 v souvislosti s uznáním revolučně ustanovené Slovenské národní rady (SNR). Tato strana začala vydávat vlastní právní předpisy platné pro území Slovenska. Československá vláda a SNR v letech 1944 a 1945 spolupracovaly na obnově Československa. Co se týče organizační struktury, stranické organizace na Slovensku působily pod hlavičkou Komunistické strany Slovenska (KSS), dokonce s vlastním ústředním výborem, v českých zemích ale žádná česká komunistická strana nevznikla. Nejvýznamnější témata, která po roce 1968 hýbala českou společností, byly personální a politické změny, zrušení cenzury a svoboda slova, nebo obnova nekomunistických společenských, a dokonce i politických organizací. Zákon č. 143/1968¹⁹, o československé federaci, v ustanovení paragrafu 5 zakládal **nové republikové občanství jako hlavní titul**. Uplatňovala se zásada, že každý existující československý občan se musel stát občanem pouze jedné z republik. Československé občanství bez vazby na republikové samo o sobě nemělo existovat. Navazující zákon č. 165/1968 Sb., o úpravě státoobčanských otázek stanovil, že žádný československý občan bydlící na území státu, nebo v zahraničí své dosavadní československé občanství, nově vázané na republikové, nepozbyl. Československý občan se stal občanem té republiky, kde se narodil, popřípadě podle trvalého pobytu rodičů. Republikové občanství²⁰ si také dosavadní československý občan mohl zvolit prohlášením, zákonně byla připouštěna i změna republikového občanství ve lhůtě jednoho roku. Manželé směli mít dle ustanovení odlišné republikové občanství, děti směli nabývat republikové občanství po rodičích. Československá veřejnost ve své době nedávala republikovému občanství přílišnou důležitost a váhu. Zájem o vlastní republikové občanství stoupl až v souvislosti s blížícím se rozpadem československé federace, kdy začínalo být zřejmé,

¹⁹Ústavní zákon ze dne 27. října 1968 o československé federaci. *Web parlamentu České republiky a Poslanecké sněmovny* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1968.html>.

²⁰EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 109.

že z dosavadních republikových občanství se stanou občanství dvou zcela samostatných států.

3.4 Státní občanství v letech 1990 až 2013

Vývoj občanství v tomto období patří k nejlépe a nejpodrobněji zpracovaným právněhistorickou i ústavněprávní vědou. Společenská změna na konci roku 1989 s sebou přinesla materiální nesouvislost v právním řádu, avšak při plné formální spojitosti státu i práva. 29. prosince 1989 byl komunisty ovládaným zákonodárným sborem zvolen prezidentem Václav Havel, po následných politických změnách následovaly významné, téměř revoluční změny v právním řádu, které zasáhly také institut státního občanství. Důležité je podotknout o působení federálního zákona č. 88/1990 Sb.²¹, kterým se mění a doplňují **předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství**, ten nabyl účinnosti již 29. března 1990²². Problematika státního občanství se na počátku 90. let 20. století stala pro českou a československou veřejnost velmi citlivým tématem, v kontextu lidských práv s mezinárodněprávní ochranou se změnil i samotný obsah pojmu „**občan**“, nově za něj byla považována každá osoba nacházející se na území státu či v dosahu státní moci. Občané si začali být více vědomi svých práv a jejich ústavní a mezinárodní ochrany, převážně po přijetí **Listiny základních práv a svobod** uvozuující ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. s účinností od 8. února 1991. Na parlamentních volbách v červnu roku 1992 politické národních republik se dohodl na rozdělení společného státu na dva zcela nezávislé subjekty mezinárodního práva, v té době již byly připraveny ke schválení jak česká ústava, tak zcela nový zákon o českém státním občanství. Institut státního občanství České republiky procházel dalším vývojem i po roce 1993. Novelizace z roku 1999 připouštěla dvojí občanství v důsledku rozdělení česko-slovenské federace²³, právní úpravu nově dotvářela také judikatura, zejména Nejvyššího správního soudu. Ústavní soud ČR definoval ve své judikatuře státní občanství dle nálezu PL. 9/94 ze dne 13. září 1994 jako následný trvalý právní svazek mezi fyzickou osobou a státem.

²¹ZÁKON ze dne 28. března 1990, kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství. *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=38424&nr=88~2F1990&rpp=15#local-content>>.

²²EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 123.

²³EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 126.

Materiální základna institutu se po roce 1993 opět významně posunula, v roce 1999 byl přijat další doplňující obnovující zákon č. 193/1999 Sb., **o státním občanství některých bývalých československých státních občanů**. V letech 1993 až 2013 bylo státní občanství na území České republiky usměrňováno zákonem č. 40/193 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, s účinností od 1. ledna 1993. Nová rámcová úprava daná zákonem č. 40/1993 Sb. v zásadách nabývání a pozbývání státního občanství souvisle navazovala na předchozí úpravu z roku 1969 a přejímala její základní principy. V oblasti nabývání občanství zůstal zachován princip nabývání občanství pro děti nalezené na území státu. V oblasti naturalizace a pozbývání občanství byl zachován princip jediného občanství, osoby žádající o české občanství musely splňovat podmínku **pětileteho pobytu**²⁴ na území státu a museli se nejprve vzdát dosavadního občanství. Zákon nově řešil otázku nabytí občanství osvojením a určením otcovství., v oblastech úpravy státního občanství v souvislosti se sňatkem již nerozlišoval osoby podle jejich pohlaví. Nově se dalo pozbývat státní občanství nabytím jiného, vedle stávajícího způsobu prohlášením (výjimkou neztrácení občanství bylo nabytí dalšího občanství sňatkem, nebo narozením).

4 Pojem státní občanství

Státní občanství patří mezi základní znaky každého svrchovaného státu, můžeme ho charakterizovat jako časově trvalý, místně neomezený, bezprostřední vztah občana a státu, jde o existenci vzájemných práv a povinností²⁵. Mezi základní znaky státního občanství patří: **1.) časová trvalost** (státní občanství jako právně nezrušitelný vztah proti vůli fyzické osoby), **2.) místní neomezenost** (nejde o vztah primárně určený místem pobytu jedince, stát může občanům určovat jistá práva a povinnosti, bez ohledu na jejich aktuální pobyt či bydliště), **3.) přirozenost** (nenahraditelný a skutečný vztah mezi jedincem a státem), **4.) účinnost** (záleží na vzájemných právech a povinnostech mezi fyzickou osobou a státem), **5.) jedinečnost** (využití zejména v případě dvojího nebo vícenásobného státního občanství,

²⁴EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s.137.

²⁵VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 9.

stát přihlíží jen k občanství svému, a nepřihlíží k tomu, že jeho občan je i občanem jiného státu), **6.) rovnoprávnost** (vzájemná nerozdílnost státních občanů ve vztahu k určitým právům a povinnostem, nezáleží na způsobu nabytí státního občanství) – v některých státech však není rovnost mezi spoluobčany (je kladen důraz na rozdíl mezi rodilými a naturalizovanými občany) – „diferencované občanství“. Kromě **státního občanství** existuje pojem **státní příslušnost**, tento pojem je komplexnější a zahrnuje právní vztah fyzických, tak i právnických osob. Tyto dva pojmy však nelze zaměňovat, protože státní příslušnost vyjadřuje vazbu jednotlivce a určitého státu jako aspekt mezinárodního práva, ale státní příslušnost klade důraz na vazbu jednotlivce a státu z pohledu občanských a politických práv. Také je třeba vysvětlení rozdílu mezi **státním občanstvím** a **národností**, národnost lze chápat jako příslušnost k určitému národu, k určitému společenství lidí, státní občanství/státní příslušnost potom jako příslušnost k určitému státu. Národnost ale není určujícím kritériem při definování občana, a tak je možné, aby existovali osoby české národnosti, které státní občanství České republiky nemají, a naopak aby státními občany České republiky byli i osoby nehlásící se k české národnosti. Normy zabývající se problematikou státního občanství nesmějí rozlišovat nebo obsahovat postup rovnající se diskriminaci mimo jiné i z důvodu národnostního či etnického původu²⁶. V některých státech však má národnost silný vliv na státní občanství, např. pokud jde o jeho snazší získání v případně příslušnosti k danému národu. Tak vzniká situace, že ne každý obyvatel určitého státu je i jeho státním občanem, obyvatelem určitého státu může být jak státní **občan**, tak **cizinec**. Proto je třeba ke státnímu občanství přistupovat jako ke vztahu fyzické osoby a státu.

V tzv. „občanské společnosti“ jsou si lidé rovni před zákonem, jedná se o společnost, která je založená na vzájemné podpoře a svobodné komunikaci. Občanské společnosti²⁷ je vlastní vztah veřejného a soukromého, vyjádření jedinců k dění, které se týká ostatních, každý občan má možnost stát se členem nestátní organizace, kde jsou si lidé podobní svým jednáním a zájmy.

²⁶VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 11.

²⁷MURAD, Salim., *Demokracie a občanství v Evropě*, České Budějovice: Katedra společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, 2006. s. 39.

Občanská společnost je multikulturní moderní společnost, vrozené a získané statusy nehrají roli v přístupu jednotlivců k možnosti uplatnění v oblasti kulturní, v oblasti sociálně – ekonomické a v oblasti občansko – politické. Sociální skupiny mohou vznikat dobrovolně, na základě sdílených hodnot a zájmu členů skupiny a těch, kteří je podporují. Instituce občanské společnosti tvoří a stanovují konkrétní zájmy a hodnotové systémy, proto jsou základním prvkem pluralismu moderní společnosti.

Rozdíl mezi **státním občanstvím** a **občanstvím** (bez přívlastku) je, že státní občanství je bráno jako právní vztah mezi jedincem a státem, občanství je širší pojem užívaný pro jedince a společenské, zpravidla územně organizované jednotky. Podle tohoto dělení se dá rozlišovat např. občanství obce (její části), či kraje, pak je třeba ale rozlišovat mezi státním občanem a občanem kraje. Přičemž znakem státního občana je **trvalá právní vazba se státem**. Znakem občana obce (kraje) je trvalý pobyt v obci (kraji), to znamená, že bez pobytu není občan. Existuje taky možnost, že orgán obce uděluje tzv. čestné občanství osobám, jenž se významně podíleli na rozvoji obce. Toto občanství je privilegovanější než běžné občanství, které obec uděluje. Státní občanství jako takové (vztah fyzické osoby a státu) má nepopiratelný význam v mezinárodním právu a v mezinárodních vztazích, jedná se o institut vnitrostátního práva. **Každý stát si sám stanoví podmínky nabývání a pozbývání státního občanství**, jedná se o všeobecně přijímaný princip, který státu pomáhá chránit jeho nezávislost, bezpečnost a integritu. Možnost každého státu upravit si své státní občanství je přitom omezena mezinárodními smlouvami, touto úpravou však nesmí stát porušit právo druhých států, vyplývající ze zásady státní **suverenity**, tímto tématem se v bezplatném znění zabývala např. část Haagské úmluvy²⁸ z roku 1930. Stát tedy pomocí svého zákonodárství stanovuje, kdo je občan, jaké jsou podmínky pro vznik a zánik státního občanství a vymezuje vzájemná práva a povinnosti.

²⁸VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 12.

Státní občanství České republiky má původ z vůle státu a je **proti vůli fyzické osoby**²⁹ **nezrušitelný**, z toho vyplývá, že nikdo nemůže být dle Ústavy ČR proti své vůli státního občanství zbaven. Určité způsoby nabývání a pozbývání státního občanství jsou Ústavou ČR (čl. 12 odst. 1) svěřeny zákonné úpravě. Účel státního občanství je dán především jeho obsahem, tj. konkrétními právy a povinnostmi občana. Praktický význam státního občanství spočívá v některých výsadních právech, kterých nelze občana zbavit. Mezi taková práva patří zejména **1.)** právo pobytu na území státu a sním související zákaz vyhoštění **2.)** právo účasti na správě veřejných záležitostí (a z toho plynoucí i přístup k některým povoláním a funkcím) **3.)** právo na diplomatickou ochranu.

V souvislosti na zákonodárství jednotlivých států existují ještě další práva, ta jsou v plné míře přiznána pouze občanům, patří mezi ně např. právo vlastnictví určitých věcí (nemovitostí), možnost bezplatného studia, nebo např. možnost výkonu povolání ve státní správě apod. Z povinností na občanství je potom občan vázán především věrností ke státu, jeho obranou (branná povinnost) a dodržování jeho správních předpisů. Mezi konkrétní práva a povinnosti vážící se ke státnímu občanství v českém právním prostředí v jednoduchém znění patří, že praktická rovina státního občanství státu, ve kterém daná osoba pobývá, představuje výhodnější postavení než jakýkoli pobytový status přiznaný cizinci. Tento závěr, který je vyjádřením zásady, na základě které existuje určitý okruh práv, které právní řád přiznává pouze státním občanům, plyne i z Listiny základních lidských práv a základních svobod zaručených listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.

²⁹KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. s. 13.

5 Ústava vzhledem ke vztahovému ustanovení mezi státem a jednotlivcem/společností

Důležitým prvkem každé ústavy není jen úprava státní správy a jejího fungování, nachází se zde i další podstatné ustanovení, která nesměřují dovnitř státní správy, ale určují její vztah k jejímu okolí. Mezi ně patří vymezení určitého vztahu státu a jednotlivce v podobě **státního občanství**³⁰. Nedílně sem patří **úprava základních práv a svobod**, která definuje jednak nezávislé prostory jednotlivce chráněné před zásahy státní moci (liberální stát), jednak možnosti jednotlivce být součinného na správě veřejných věcí (demokratický stát), popř. i úkoly státu poskytovat jednotlivci určitá plnění (sociální stát). Tato ustanovení můžeme klasifikovat různými způsoby. Např. podle jejich povinného podmětu na práva, která se váže na každého, nebo jen stát/určitou část, či funkci státní moci - co může upravit zákonodárce (zákonodárná moc), nebo co může činit moc výkonná/ soudní. Podle příslušného podmětu (subjektu) to mohou být práva každého, práva pouze státních občanů, dětí, žen, rodičů, sdružení občanů (politické strany), orgánů samosprávy. Mezi další část patří ustanovení, která umožňují omezit základní práva a svobody (ústava určí, co ve vztahu k jednotlivci nemůže stát ani formou zákona). Významným dílem těchto ustanovení je úprava postupu v nouzových stavech³¹ (např. válečný stav, stav ohrožení, výjimečný stav apod.) V naší ústavě na rozdíl např. od Francie nebo USA a řady dalších států tato ustanovení nejsou.

Dle čl. 12 ústavy, **nabývání a pozbývání státního občanství České republiky** stanoví zákon, že nikdo nemůže být proti své vůli státního občanství zbaven, dle Listiny³² je vymezeno, která práva se váží přímo na institut státního občanství, např.: čl. 11 odst. 2 říká, že zákon může stanovit **vlastnictví věcí** občanů České republiky nebo právnických osob se sídlem v České republice. Čl. 14 odst. 4 Listiny je o **svobodném vstupu na území ČR** (občana nelze vyhostit), **v rámci trestního zákona, ani jiného zákona** nesmí být upevněn trest vyhoštěním pro občana za spáchání deliktu.

³⁰GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 175.

³¹FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 66.

³²GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 180.

Čl. 20 odst. 2 říká, že **občané mají právo zakládat politické strany a politické hnutí**. Čl. 21 odst. 1 a 4 – občané se můžou buď přímo, nebo svobodnou volbou svých zástupců podílet na správě věcí veřejných (rovnoprávné podmínky přístupu k voleným a jiným veřejným funkcím pro občany). Dle č. 23 mají občané právo na obranu demokratického řádu lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné požití zákonných prostředků jsou znemožněny.

Kromě toho k těmto ustanovením můžeme přidat ta, která vyjadřují **vztah státu** navenek, tj. k **jiným státům**. Patří mezi ustanovení vyjadřující předpoklady zahraniční politiky státu, pravidla pro uzavírání mezinárodních smluv a jejich převedení obsahu do vnitrostátního práva, možnost omezení státní svrchovanosti ve prospěch některé nadnárodní organizace, do které stát hodlá vstoupit nebo je jejím členem.

5.1 Funkce ústavy

Co se týče ústavy, jedná se o **základní zákon**, který plní v podmínkách moderního státu celou řadu úkolů a různým způsobem ovlivňuje vývoj společnosti, hovoříme tedy o funkcích ústavy. Záleží i na obecném chápání organizace společnosti a státu. Jestliže má být stát výrazem obecného zájmu, budou funkce ústavy jiné, než bude-li stát nástrojem určité třídy k udržení a rozvoji její moci.

Tyto funkce³³ podle nejobecnějšího chápání ústavy mohou být: **funkce právní** (ústava jako norma norem, základní zákon) – vychází z vyšší právní síly jako základu a vrcholku právního řádu, **funkce politická** (podle které ústavy vyjadřují i základní politická pravidla), **funkce ideologická** (podle které jsou výrazem zaměření určitého státu a společnosti), **funkce kulturní** (podle které vyjadřují právní a politickou kulturu společnosti, ale i obecné kulturní hodnoty a povahu národa). V ideálním smyslu z hlediska ústavy jsou tyto funkce navzájem spjaté, vyjadřují působení ústavy na stát, společnost a jedince. **Základní funkcí ústavy je v právním a ústavním státě funkce usměrňování podstatných společenských vztahů**, které vyjadřují povahu daného státu a společnosti a pomáhají usměrňovat konflikty, které tuto povahu trvale narušují.

³³FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměněn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 60.

5.2 Stabilita a dynamismus ústavy

Ústavní principy by měli být závazné pro všechny složky společnosti, jednotlivé strany musí kvůli svému soužití najít soulad s ústavou, stabilita obsahu ústavy očekává, že **ústava není právní normou na jedno volební období**. Ústava upevňuje základní společenské vztahy, podstaty zřízení, na kterých se musí aktuální většina i menšina shodnout, proto přesahuje volební období, rozhodnutí voleb (pokud není změna ústavy volebním tématem) by na ústavu neměly mít vliv. Stabilita ústavy je tak podmíněna právními i mimoprávními činiteli³⁴ (povahou usměrňovaných společenských vztahů, společenským působením, které za ústavou stojí a úrovní politické a právní kultury, právními vlastnosti ústavy, velikost záběru ústavy – změny ústavy podle toho, kolik otázek a jak podrobněji zpracovává, úrovní zpracování ústavy – stabilita ústav, činnosti ústavu uplatňujících orgánů (obzvláště **Ústavního soudu**) – upevňování stability ústavy.

Již od 17. stol. je znám problém nezměnitelných/komplikovaně měnitelných ustanovení ústav nacházejíc se v ústavní teorii. Ke konci 18. stol. se objevil problém mezi volnosti „ústavodárce“, který akceptuje zcela novou ústavu (např. po převratu, vzniku nového státu) a je omezen jen vnějšími činiteli z hlediska mezinárodního práva (obecně uznávané právní zásady), přirozeného práva či morálky, určitý ústavní zákonodárce je kromě těchto hranic (dané nadřizeným) také vázán těmi, které stanoví ústava samotná. Ústava svými ustanoveními usilují o zvýraznění této vlastnosti, pro srovnání můžeme v tomto směru rozlišit několik skupin: **nezměnitelné ústavy** (v historii se prakticky neobjevují – utopické), **ústavy, zakazující svou celkovou změnu** (např. čl. 112 odst. 1 Ústavy z Norska 1814), **ústavy, zakazující změnu jen některých ústavních ustanovení** (např. Švýcarská ústava z roku 1848) – nezměnitelnost reprezentativní demokracie. V ústavním řádu ČR existují ustanovení v čl. Listiny³⁵ – předmět zákazu změny je zde přesně vymezen (základní práva a svobody vymezené Listinou).

³⁴FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 68.

³⁵LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.

Oproti tomu naše Ústava³⁶ v čl. 9 odst. 2 obecně stanoví, že „*změna podstatných náležitostí právního státu je nepřípustná*“, aniž stanovuje, co za takovou náležitost považuje, **ústavy, zakazují změnu jen do určitého období** (změna jako výsledek kompromisu při přijímání), **ústavy, zakazující změnu na určité situace** (návrh na změnu nelze předložit ani projednávat, např. když se sněmovny parlamentu nemohou sejít na státním území). Revoluční ústavy se schylují k právu národa rozhodovat o svých záležitostech (ústavy, příkazující pravidelně provádět změny v určitých lhůtách, **ústavy, umožňující provádět změny podle potřeby** – každá ústava s výjimkou těch ustanovení, která nelze podle ní měnit).

5.3 Svoboda a rovnost občana

Postavení člověka v právu jakožto ve společenském systému je určováno podle základní kategorie³⁷, jsou to zároveň základní principy tohoto systému (nejsou však jediné) – vedou k objasnění práva a jeho společenského předurčení, jsou to **kategorie svobody a rovnosti**.

Základní pojmy svobody a rovnosti jsou především kategorie **filozofické** a **sociologické** a zároveň **právní**, nejsou však typicky právní. Kategorie svobody a rovnosti nejsou logicky dokazatelné, v jednotlivých systémech se kladou na základě tvrzení, ve společenských systémech vznikají historicky (i v případě, kdy jsou chápány přirozenoprávně). Podle práva jsou lidé do vztahu svobody a rovnosti uváděni, jak tomu bylo i v minulosti. V současném právu svobody a rovnosti České republiky se vyhláší a garantuje **Listina základních práv a svobod**. Již v první větě svého článku 1, je psáno: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a právech“.

³⁶FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměněn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 70.

³⁷KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. s.14.

5.4 Člověk jako subjekt práva

Právo a právní vědomí jsou prostředky působení na každodenní život společnosti. Člověk od dětství žije v určitém normativním systému, který subjektivně vnímá, zvyká si na něj, akceptuje ho, popř. právo působí na jeho každodenní život. **Protože společnost i pomocí práva usiluje o formování společenského chování** subjektu³⁸ podle své představy, je výsledkem práva, možno-li tak říci, jednotná úprava společenského chování jedinců a tím je právo jedním z prostředků usměrňování rytmu³⁹ společenského života. Lidé se v naprosté většině ve svém každodenním životě chovají podle práva, podřizují se v základě daným společenským vztahům, jestliže jsou v souladu s potřebami jedinců. Specifické pro právo jako regulátoru lidského chování je to, že řeší střetávající se zájmové situace. Člověk jednající bez znalosti práva však svým chováním může nevědomky i právo porušit, může porušit právní normu, kterou nezná, a tím vytvořit právní skutečnost, se kterou platné právo spojuje sankci. Působení práva na život jedince nelze chápat pouze jako působení skrze individuální znalost právní normy každým jedincem, ale jako složitý společenský proces, v němž se působení práva prolíná s působením právního vědomí, morálky, slušnosti atd. Lidé se postupně akceptují na jednání podle práva, takže právní norma jako přímý motiv lidského chování v mnoha případech ustupuje do pozadí. Tzv. metoda právní regulace neboli administrativně právní metoda regulace (usměrňování) **společenských vztahů**, a její podstata zakládá na tom, že vyjadřuje mocenskou převahu subjektů veřejné správy jako nositelů veřejné moci v příslušných správně právních vztazích, je výrazem nerovnosti subjektů v příslušných vztazích (právní nerovnost). Tato metoda právní regulace je součástí správního práva ve smyslu, že podle objektu lze určit „co“ správní právo upravuje, metoda usměrňování dává odpověď na otázku „jak“ jsou příslušné vztahy upravovány. Tj. normy upravují příslušný objekt regulace správního práva a současně vyjadřují administrativně právní způsob regulace. Pokud jde o důležité kritérium v systému práva, tj. o **objektivní zájem společnosti** na trvání dané části právního řádu jako samostatného právního řádu, je třeba zdůraznit, že toto kritérium je odrazem důležitosti a významu dané části práva **příkládané společností**.

³⁸KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. s. 70.

³⁹KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. s. 23.

V souvislosti s výkonem veřejné správy vznikají a realizují se četné společenské vztahy upravované **normami správního práva**⁴⁰, tyto vztahy jsou obsahově různorodé (rozmanité). Podle ústavního základu se rozhoduje o zákonných změnách organizace veřejné správy a také vymezení subjektů, které mohou být zákonem nebo na základě zákona pověřeny výkonem veřejné správy (správní řád pro ně používá obecné označení: „správní orgán“).

5.5 Právní předpisy/mezinárodní smlouvy

Pro objasnění pojmu státní občanství je nutné kromě **právních předpisů** České republiky zmínit i **mezinárodní smlouvy**⁴¹, kterými je Česká republika vázána. Důležitá je i judikatura na místní i mezinárodní úrovni soudů, působení Rady Evropy. Důležité je jmenovat **Všeobecnou deklaraci práv**, která je bez právní závaznosti, ale ovlivňuje právní předpisy státu, které tyto principy akceptovali. Mezi zásadní předpisy⁴² a mezinárodních smlouvy⁴³ ČR patří:

- Ústavní zákon č. 1/1995 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „Ústava“;
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění provedených změn, dále jen „Listina“;
- Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o státním občanství“ nebo „ZSO“;
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, (dále „zákon o matrikách“ nebo „ZM“);
- Zákon č. 97/1963 sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů dále též „ZMPS“;

⁴⁰SKULOVÁ, Soňa. *Správní právo procesní*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005., s. 22.

⁴¹GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 174.

⁴²Sbírka předpisů České republiky. *Sbirka.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/pohledr.htm>>.

⁴³www.mzv.cz. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/cerna_hora/smlouvy/index.htm>.

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších právních předpisů, dále „zákon o rodině“ nebo ZR“;
- Evropská úmluva o státním občanství, uveřejněná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 76/2004 Sb. m. s., s platností od 1. 7. 2004, dále jen „Úmluva“;
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, uveřejněná jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb;
- Smlouva mezi českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství doplněnou nótami ze dne 9. 11. A 28. 12. 1994, uveřejněná pod č. 235/1995 Sb;
- Úmluva o právech dítěte, uveřejněná jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 104/1991 Sb.;
- Úmluva o státním občanství vdaných žen ze dne 20.2 1957, vyhl. Č. 72/1962 Sb.

5.6 Případy, v nichž rozhoduje soud

Soud rozhoduje např. o **jménu dítěte**, vzhledem k možnostem, které dává zákon o matrikách⁴⁴ pro zvolení jména dítěte, může vzniknout situace, např. kdy se rodiče neshodnou na určitém jménu, matriční úřad učiní oznámení příslušnému soudu – tj. okresnímu soudu podle místa trvalého pobytu dítěte (soudu bude poskytnuto základní matriční a pobytové údaje o rodičích i dítěti). Dítě je ihned po narození registrováno, má právo na jméno a na **státní příslušnost**. Soudní rozhodnutí jsou primárně platná, účinná a vykonatelná pouze ve státě, jehož soudem byla vydána, v cizím státě musí být akceptováno dané soudní rozhodnutí, aby zde mělo právě uvedené účinky, pokud mezi státy neexistuje mezinárodní smlouva o soudních rozhodnutích, je potřeba, aby k uznání rozhodnutí došlo příslušným orgánem zahraničního státu. To platí i pro cizozemská justiční rozhodnutí ve **statusových (rodinných) věcech**, která mají mít zmiňované účinky v České republice.

⁴⁴GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 3.

Důležité je řízení o žádostech o **udělení státního občanství**. Státu jsou v tomto ohledu stanovena pouze základní pravidla, které by měl dodržovat. Žádosti o nabytí, zachování, pozbytí, opětovné nabytí nebo ověření státního občanství musí stát vyřizovat v přiměřených lhůtách, tyto rozhodnutí musí obsahovat písemné odůvodnění, a musí je být možno správně nebo soudně přezkoumat podle vnitrostátního práva (**Česká republika všechny tyto zásady respektuje**). Vyřízení žádosti o udělení státního občanství České republiky v prvním stupni by nemělo trvat déle než 3 měsíce od doručení žádosti Ministerstvu vnitra, které jek vedení řízení o této žádosti příslušné. V jiných případech způsobů nabytí státního občanství České republiky jsou lhůty většinou ještě kratší. Řízení o žádostech o **pozbytí nebo ověření státního občanství** České republiky je realizována v rámci řízení, v nichž je postupováno subsidiárně podle správního řádu. Tyto rozhodnutí jsou pak v zásadě soudně přezkoumatelná podle soudního řádu správního na základě správní žaloby podané žadatelem o udělení státního občanství České republiky.

6 Nabývání státního občanství v ČR

Státní občanství lze nabyt: **narozením** (upravuje § 3 zákona o státním občanství a dvoustranné mezinárodní smlouvy, kterými byla nebo bude ČR vázána), **osvojení** (upravuje § a zákona o státním občanství), **určením otcovství** (upravuje § 4 zákona o státním občanství), **nalezením na území České republiky** (upravuje § 5 zákona o státním občanství), **prohlášením** (upravují §§ 18 až 18c zákona o státním občanství a zákon č. 193/1999 Sb., v platném znění), **udělením** (upravují §§ 7 a 12 zákona o státním občanství), **volbou** (opce) - (upravuje § 6 zákona o státním občanství). V prvních čtyřech případech dochází k nabytí státního občanství na základě skutečností nezávislých na vůli dotčené osoby. V posledních dvou případech dochází k nabytí státního občanství na základě projevu vůle dotčené osoby.

6.1 Narození

Státního občanství nabude novorozenec⁴⁵, pokud je aspoň jeden z rodičů stáním občanem České republiky (dle české úpravy o nabývání státního občanství) – v souladu s právním řádem⁴⁶ státu/států. Všechny tyto skutečnosti je třeba prokázat dříve, než je vydán doklad (např. osvědčení o státním občanství). **Narozením** nabude státní občanství České republiky i dítě, jehož rodiče jsou bezdomovci, pokud alespoň jeden z nich má na území České republiky trvalý pobyt a dítě se narodí na území České republiky. Narodí – li se na území České republiky dítě občanům jiných států, nezískává narozením státní občanství České republiky bez ohledu na to, zda rodiče mají nebo nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt (každý stát se má o své občany/občanství jejich dětí postarat sám – vyloučení bezdomovectví jejich dětí narozených mimo jejich území), k později nabytému⁴⁷ českému občanství rodičů se nepřihlíží. Děti, které by zůstaly bez státního občanství, mohou požádat o udělení státního občanství České republiky.

6.2 Osvojení

Dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem České republiky, nabývá státního občanství České republiky dnem, kdy nabude právní moci rozsudek o osvojení. Institut osvojení upravuje v českém právním řádu **zákon o rodině** a z procesního hlediska potom **občanský soudní řád**. Tyto dvě normy stanoví určitá kritéria pro využití tohoto institutu podle našeho práva. Nabytí státního občanství České republiky tímto způsobem je však možné i na základě rozhodnutí o osvojení (činnost příslušného orgánu, nejčastěji soudu jiného státu) – zde je kladen důraz na zákon o mezinárodním právu soukromém a procesím. K rozsudkům cizích států o osvojení se nevyžaduje uznání **Nejvyššího soudu České republiky**. Pro zápis tohoto osvojení do zvláštní matriky v Brně je pak ovšem třeba předložit originál, nebo ověřenou kopii rozsudku o osvojení spolu se soudním překladem do českého jazyka.

⁴⁵EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty.. s. 6.

⁴⁶GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 187.

⁴⁷VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbytování státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006.. s. 45.

Pro nabytí státního občanství České republiky není důležité, o jakou formu osvojení jde – zda o tzv. osvojení zrušitelné nebo nezrušitelné, popřípadě jiné, které předpokládá právní řád jiného státu (osvojit lze jen nezletilé⁴⁸ dítě, tj. do 18 let, pokud fyzická osoba starší 16 let nebyla za plnoletou prohlášena soudem). Rozhodl – li soud o osvojení dítěte v České republice, jestliže tímto osvojením dítě nabylo státní občanství v České republice, pak do 10 pracovních dnů ode dne nabytí právní moci rozsudku o osvojení oznámí tuto skutečnost úřadu příslušnému podle místa trvalého pobytu dítěte. Nemá – li toto dítě na území České republiky trvalý pobyt, pak tuto skutečnost soud oznámí Úřadu městské části Praha 1 (viz § 23 odst. 3 ZSO). Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem podobný poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí. Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti, musí být způsobilí ke správním úkonům (osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele). Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklad. **Osvojit zle jen nezletilého staršího jednoho roku.** Zákon nerozlišuje nezrušitelné osvojení (§ 74 zákona o rodině) a tzv. osvojení 1. stupně, Osvojením 1. stupně⁴⁹ se mění osvojencovo příjmení, na rodném listě jsou nadále uváděni biologičtí rodiče. Při nezrušitelném osvojení jsou osvojitelé zapsáni v matriční knize narození na místo rodičů a na rodném listě dítěte uváděni jako rodiče. Z rodného listu nelze zjistit, zda dítě bylo nezrušitelně osvojeno.

6.3 Určení otcovství

Dítě získá tímto způsobem státní občanství České republiky, narodilo – li se bezdomovkyni, nebo cizí státní občance mimo manželství, pokud k němu v souladu se zákonem stanoví otcovství státní občan České republiky. Státní občanství České republiky pak nabude dítě dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství, nebo dnem právní moci rozsudku o určení otcovství (prokázání rodičovství může proběhnout i soudně). Jedná se o jedno z mála ustanovení, které jsou v zákoně zachovalé

⁴⁸GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 190.

⁴⁹VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbytování státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 47.

v původním znění, díky němu dochází na úseku státního občanství⁵⁰ ke zrovnoprávnění postavení dětí, narozených mimo manželství s dětmi manželskými. Určení otcovství je právě upraveno v zákoně o rodině (č. 94/1963 Sb.), popř. v zákoně o matrikách (není nijak časově omezeno) – prohlášení o určení otcovství je možné i v době, kdy už je dané dítě zletilé. Pro nabytí státního občanství České republiky tímto způsobem musí být splnění podmínky: 1.) matka dítěte nemá státní občanství České republiky, 2.) jde o dítě ve smyslu právních předpisů na úseku občanství – tj. o osobu mladší 18 let, 3.) dané dítě musí být narozeno mimo občanství, 4.) muž, určující otcovství⁵¹, má v okamžiku souhlasného prohlášení státní občanství České republiky. Podle § 51 odst. 1 zákona o rodině se za otce dítěte považuje manžel matky, narodí – li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne po zániku manželství nebo po jeho prohlášení za neplatné (vyvracení možnosti otcovství určením jiným mužem). Určení otcovství ze strany občana České republiky může dojít v zahraničí podle tamějšího právního řádu (opětovné určení otcovství k dítěti ve smyslu zákona o státním občanství). Prohlášení o určení otcovství přijme kterýkoliv matriční úřad a kterýkoliv soud bez ohledu na místní příslušnost. Popření otcovství, byt připouštěno zákonem o rodině, **nemá dopad na existenci státního občanství České republiky u dítěte**, které v důsledku určení otcovství k němu toto občanství nabylo. Po rozhodnutí soudu v České republice v závislosti na nabytí státního občanství České republiky dítěte, musí být do 10 pracovních dnů ode dne učinění souhlasného prohlášení rodičů případného nabytí právní moci rozsudku, oznámena tato skutečnost úřadu příslušnému podle místa trvalého pobytu dítěte.

⁵⁰VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 48.

⁵¹GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008.* Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 192.

6.4 Nalezení na území České republiky

Fyzická osoba (bez omezení věku), která je nalezena na území České republiky, je státním občanem České republiky, pokud se neprokáže, že nabyla státního občanství jiného státu **narozením**, česká právní úprava se v tomto způsobu nabývání občanství omezuje je na **novorozeňata** (které jsou neschopné své identifikace). Státy při stanovování podmínek v rámci státního občanství pro jednotlivé instituty nesmějí stanovovat přísnější kritéria, než stanoví tato úmluva. Termín „**Nalezenci**“⁵² se dle úmluvy v čl. 6 odst. 1 písm. b) **týká novorozenců, popř. osoby s duševní nebo fyzickou poruchou, kteří byli nalezeni opuštěni na území státu**, aniž by byli známí jejich rodiče nebo státní občanství a mohli by se stát bezdomovci, pokud by se na ně nevztáhlo pravidlo o nalezcích. Matriční úřad provede zápis do knihy narození na základě výsledků šetření orgánů policie a lékařské zprávy obsahující údaje o pohlaví a pravděpodobnému datu narození nalezence. Pouhé tvrzení dospělé osoby, že se na našem území ztratila, nestačí k tomu, aby získala státní občanství České republiky (nelegální přistěhovalci⁵³ bez dokladů). Dle ustanovení § 5 zákona o státním občanství může určitá osoba nabývat státní občanství jiného státu narozením, státním občanem České republiky ale není (k takovému zjištění může dojít kdykoliv). Další možností je, že prokázání, že narozením státní občanství jiného státu v sobě zahrnuje určité časové omezení. Jednotlivé případy nalezení podle zákona o státním občanství nejsou evidovány. Ministerstvo vnitra má od doby jeho účinnosti, tj. od 1. Ledna 1993 jako ústřední správní úřad pro otázky státního občanství České republiky informaci pouze o **pěti případech** nalezení (ve všech případech šlo přitom o odložená novorozeňata). Zatím nic nenasvědčuje tomu, že by docházelo ke zneužívání tohoto institutu (ať již za použití jakéhokoliv výkladu). V rámci přípravě nového zákona o státním občanství se uvažuje i o zpřesnění vyjadřování § 5 stávajícího zákona o státním občanství.

⁵²GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 194.

⁵³VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbytování státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 52.

6.4 Prohlášení

Prohlašovatel má dle zákona za splnění podmínek nárok na české státní občanství, zvyhodňována je určitá skupina cizinců (historicky – kulturní důvody). Na tento postup má nárok každý suverénní stát. Pro úspěšné prohlášení⁵⁴, díky kterému dojde u prohlašovatele k nabytí státního občanství České republiky, musí splňovat podmínky⁵⁵: 1.) musí jít o občana Slovenské republiky, 2.) musí jít o osobu, která byla ke dni 31. prosince 1992 (včetně) občanem České a Slovenské Federativní republiky, 3.) musí jít o osobu, která v době od 1.1 1994 do 1. září 1999 nabytím státního občanství Slovenské republiky, 4.) musí jít o osobu, která zatím státním občanem České republiky není. S prohlášením prohlašovatel musí: prokázat svoji totožnost, uvést místo trvalého pobytu v ČR, rodný list, příp. oddací list, doklad o rozvodu manželství, úmrtí list zemřelého manžela, listinu o udělení státního občanství Slovenské republiky (pokud jde o dítě, jsou podmínky, jsou podmínky pro to, aby mohlo učinit prohlášení, stejně jako u § 18a a ZSO). Příslušný úřad u prohlášení pouze kontroluje, zda jsou doloženy všechny zákonem vyžadované skutečnosti, pokud tomu tak je, vydá osvědčení o nabytí občanství České republiky (komu je možno státní občanství udělit, projednávají §§ 18a až 18c zákona o státním občanství). **Prohlašovatel nabývá Státní občanství České republiky dnem, kdy příslušný úřad vydá osvědčení o nabytí státního občanství České republiky prohlášením** (tedy dnem vydání osvědčení), nenabývá ho dnem, kdy učinil prohlášení před příslušným úřadem. Česká republika v tomto ohledu uzavřela se Slovenskou republikou dvoustrannou mezinárodní dohodu o právní moci v matričních věcech (úprava některých otázek na úseku matrik a státního občanství, publikovanou jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 235/1995 Sb.). Je – li prohlášení činěno před zastupitelským úřadem, je třeba si uvědomit, že tento úřad prohlášení přímo nevyřizuje (jeho povinností je pouze postoupení takové žádosti spolu s doklady příslušnému krajskému úřadu) – lhůty pro vydání začnou běžet tehdy, kdy věc obdrží místně příslušný úřad.

⁵⁴GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 198.

⁵⁵VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 55.

6.5 Udělení

Na základě **splnění podmínek** lze na žádost udělit státní občanství České republiky fyzické osobě, která: 1.) má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje, 2.) prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství, nejde – li o bezdomovce, nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky, 3.) nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, 4.) prokáže znalost českého jazyka, 5.) plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu, upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky, povinnosti vyplývající ze **zvláštních právních předpisů** upravujících veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky. Jde tedy o skutečnosti, které jsou zakotveny v § 7 zákona o státním občanství, jedná se o: a.) na udělení státního občanství České republiky není právní nárok, b.) státní občanství je možno udělit jen na žádost, tj. rozhodnutím v řádném správním řízení, c.) předpokladem pro udělení státního občanství je splnění podmínek vyjmenovaných v § 7 zákona o státním občanství – komulativně (hromadně). Žadatel o udělení státního občanství České republiky nenabývá státního občanství dnem, kdy mu bylo uděleno, resp. dnem, kdy byla Ministerstvem vnitra vystavena **Listina o udělení státního občanství České republiky**⁵⁶, nýbrž dnem složení státoobčanského slibu, u dítěte musí složit slib alespoň jeden z rodičů, u zákonných zástupců jde převzetí Listiny o udělení státního občanství České republiky. Žadatel, kterému bylo prominuto složení slibu, nabývá státní občanství České republiky formou udělením dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o prominutí složení tohoto slibu.

⁵⁶GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 225.

6.6 Volba

Tento způsob nabytí státního občanství České republiky zahrnuje § 6 zákona o státním občanství: fyzická osoba⁵⁷, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní republiky, ale neměla ani státní občanství České republiky, ani státní občanství Slovenské republiky, si může zvolit státní občanství České republiky **prohlášením** (rozpor oproti možnostem nabytí státního občanství proti Prohlášení). Do tohoto prohlášení mohlo být zařazeno i dítě, pokud aspoň jeden z rodičů splňoval toto kritérium, pro dítě mohlo být ovšem učiněno i samostatné prohlášení. Opce podle § 6 zákona o státním občanství již dnes tedy není možná, existuje zde však široký institut prohlášení, které státním občanům Slovenské republiky skýtá značné možnosti. Prohlášením může nabýt státní občanství pouze cizinec, kde je vyjádřena vazba na původní stát (SR, ČSSR, ČSFR), tato vazba musí být nepřetržitá a trvalá.

7 Pozbývání státního občanství ČR

Podle platné právní úpravy (tj. zákona o státním občanství) lze státní občanství České republiky pozbyt výhradně dvěma způsoby⁵⁸ – **prohlášením** (§ 16) o vzdání se státního občanství České republiky, nebo **nabytím cizího státního občanství výslovným projevem vůle**⁵⁹ (§ 17 odst. 1). Náležitosti takového prohlášení a podmínky, za kterých výslovný projev vůle vede ke ztrátě státního občanství České republiky, zákon o státním občanství dále vymezuje. Zákon znal dříve kromě těchto způsobů pozbytí státního občanství ČR taky propuštění ze státního svazku České republiky (dříve upraveno v § 14 a 15). Dnes je stanoveno podle Ústavy České republiky, že „**nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství** „. Mezi státem a jeho občany musí podle mezinárodního práva existovat úzký, trvalý a skutečný vztah.

⁵⁷VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 204.

⁵⁸EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty.. s. 11.

⁵⁹GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 229.

7.1 Prohlášení o vzdání se státního občanství ČR

Tento způsob je vymezen v ustanovení § 16 **zákona o státním občanství**. Státního občanství České republiky se může vzdát pouze státní občan České republiky za splnění tří podmínek: 1.) zdržuje se v cizině (pobyt), 2.) je současně státním občanem cizího státu, 3.) je zletilý, (opatření vedoucí k zabránění vzniku bezdomovectví občanů České republiky) – právní ochrana. Rodiče mohou do svého prohlášení zahrnout i své dítě (za předpokladu, že i toto dítě je zároveň státním občanem cizího státu), příp. místo rodičů⁶⁰ může učinit prohlášení soudem ustanovený poručík nebo opatrovník dítěte. Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky je možné učinit jen před **zastupitelským úřadem České republiky** (tedy mimo území České republiky, v cizině, což se shoduje s první podmínkou pro oprávnění vzdát se státního občanství České republiky). Prohlašovatel musí v prohlášení uvést: 1.) kdy nabyl cizí státní občanství, 2.) údaje o trvalém pobytu na území ČR, k tomu musí uvést: doklad o státním občanství České republiky, doklad o tom, že nabyl státní občanství cizího státu. U dítěte pak: 1.) rodný list dítěte, 2.) doklad o nabytí občanství jiného státu dítětem, 3.) souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte, pokud zahrnuje dítě do svého prohlášení jenom jeden rodič. Za splnění všech podmínek pro provedení zákonného prohlášení má tedy prohlašovatel na zánik státního občanství České republiky nárok⁶¹. Prohlášení je možno učinit jak písemně, tak osobně do protokolu přímo na zastupitelském úřadě, neboť podpůrně zde platí ustanovení správního řádu. Zastupitelský úřad ověří údaje uvedené v prohlášení, a dle technických možností bez zbytečného odkladu bud: 1.) vydá prohlašovateli doklad o pozbytí státního občanství České republiky, 2.) vyžádá si od prohlašovatele doplnění potřebných dokladů, 3.) vydá usnesení, kterým prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky přijal. Úřad po obdržení prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky oznámí jeho pozbytí: 1.) ohlašovně místa současného trvalého pobytu nebo posledního trvalého pobytu v České republice, 2.) Policii České republiky, 3.) územní vojenské správě, podléhá – li fyzická osoba branné povinnosti.

⁶⁰VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 101.

⁶¹GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008.* Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 231.

7.2 Nabytím cizího státního občanství výslovným projevem vůle

Státní občan České republiky pozbývá státní občanství České republiky dnem, kdy na základě výslovného projevu vůle⁶² (žádost, prohlášení, souhlas nebo jiný úkon směřující k nabytí cizího státního občanství) **dobrovolně nabude cizí státní občanství**. Jde o pozbytí státního občanství České republiky přímo ze zákona, osoba, která tímto způsobem pozbyla státní občanství České republiky, nemá podle zákona o státním občanství povinnost o této skutečnosti informovat české správní úřady (ty by se o něm dozvěděli jen tehdy, kdyby obdrželi oznámení). Ztrátu státního občanství České republiky nezpůsobuje nabytí jednoho i více státních občanství formou **narození**, toto platí i pro všechny automatické způsoby nabytí státního občanství (osvojení, určení otcovství, atd.). V případě, kdy v trvajícím manželství⁶³, kdy manžel, nebo manželka fyzické osoby nabude cizí státní občanství, nedojde k pozbytí státního občanství České republiky tímto způsobem. Úřad ve smyslu zákona o státním občanství podle (posledního) místa trvalého pobytu dotčené fyzické osoby na území České republiky po obdržení oznámení o pozbytí státního občanství fyzické osoby tuto skutečnost oznámí ohlašovně místa trvalého pobytu, nebo posledního trvalého pobytu této fyzické osoby v České republice, Policii České republiky a územní vojenské správě (v případě, že jde o fyzickou osobu, která podléhala branné povinnosti), a dále Ministerstvu vnitra.

⁶²VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 103.

⁶³GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 233.

8 Mezinárodní aspekty státního občanství

Existují mnohostranné mezinárodní smlouvy⁶⁴, týkající se problematiky státního občanství, tyto smlouvy byly vypracovány na půdě Rady Evropy. Mezi nejvýznamnější moderní smluvní dokument je v tomto směru **Evropská úmluva o státním občanství** („EUSO“). Ta stanoví zásady a pravidla týkající se státního občanství fyzických osob, nikoli však právnických osob, nebo jiných subjektů. Závazky obsažené v této smlouvě nejsou bezprostředně závazné a je nutno je upravit prostřednictvím vnitrostátního práva. V České republice se tak děje především **zákonem o státním občanství**. „Vnitrostátní právo“ znamená všechny druhy ustanovení vnitrostátního právního řádu, zahrnující ústavu, zákony, nařízení, dekrety, precedenční (předchozí) právo⁶⁵, obyčejové normy vyplývající ze závazných mezinárodních dokumentů. EUSO nestanoví podrobné podmínky pro řízení o žádostech o udělení státního občanství (smluvním státům pouze stanoví základní pravidla, které by měli být dodrženi) – např. vyřizování žádosti v přiměřených lhůtách, aby jednotlivé žádosti obsahovali písemné odůvodnění, popř. aby se jednotlivá rozhodnutí dali soudně přezkoumat podle jejich vnitrostátního práva. Řízení o žádostech o pozbytí nebo ověřování státního občanství České republiky jsou uskutečňována v rámci řízení, v nichž je postupování podle zákona o státním občanství a subsidiárně podle správního řádu. Ustanovení EUSO nemají vliv na ustanovení vnitrostátního práva a závazných mezinárodních dokumentů, která už vstoupila v platnost nebo mohou v platnost vstoupit.

8.1 Nabývání státního občanství

EUSO obecně, s výjimkou maximální požadované délky pobytu, nestanoví podmínky naturalizace (zdomácnění) osob, ale vymezuje spíše podmínky pro nabývání občanství v určitých specifických případech. EUSO ukládá smluvním státům, jaké osoby mají **ze zákona nabývat jejich státní občanství** (děti, nalezcenci⁶⁶ – termín „nalezený novorozenec“, atd.).

⁶⁴VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 265.

⁶⁵GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008.* Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 262.

⁶⁶VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 268.

„Dítě“ znamená osobu do osmnácti let věku, pokud se podle práva vztahující se na dítě nenabývá zletilosti dříve. EUSO dále stanoví, že každý smluvní stát ve svém vnitrostátním právu **usnadní nabývání státního občanství**⁶⁷ např. manželům a manželkám svých státních občanů, nebo např. dětem adoptovaným jeho státním občanem. EUSO také smluvním států ukládá, aby v případech a za podmínek stanovených jejich vnitrostátním právem opětovně nabyli jeho státní občanství bývalí státní občané, kteří oprávněně a obvykle trvale pobývají na jeho území (stát v jejich případě toto nabytí usnadňuje např. prominutím požadované délky trvalého pobytu na jejím území). Za určitých okolností lze nabytí státní občanství České republiky zpět i pouhým prohlášením dotčené osoby.

8.2 Pozbývání státního občanství

Dle EUSO daný smluvní stát nesmí ve svém vnitrostátním právu upravit, že jeho státní občanství fyzická osoba pozbývá ze zákona nebo z vlastního zodpovědného rozhodnutí smluvního státu, výjimka je např. dobrovolné nabytí jiného státního občanství, chování závažně poškozující důležité státní zájmy smluvního státu, nebo dobrovolná služba v cizí armádě (profesionální služba, nikoli však povinná základní)⁶⁸. Smluvní stát může stanovit, že jeho státního občanství pozbývají děti, jejichž rodiče tohoto státního občanství pozbudou. Pokud jednomu z rodičů zůstane toto státní občanství zachováno, nepozbývají ho ani děti. Výjimka může být, když fyzická osoba nabyla státní občanství podvodem, nesmí smluvní stát ve svém vnitrostátním právu stanovit, že jeho státního občanství pozbývá, **pokud by se stala dotyčná osoba v důsledku toho osobou bez státní příslušnosti**. Pozbytí státního občanství z iniciativy může nastat, když: 1.) každý smluvní stát povolí zřeknutí se jeho státního občanství, pokud se tím dotyčná osoba nestane **osobou bez státní příslušnosti**, 2.) smluvní stát ale může ve svém vnitrostátním právu stanovit, že státního občanství se mohou zřici jen občané, kteří zpravidla trvale pobývají v zahraničí.

⁶⁷GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 266.

⁶⁸GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 268.

9 Práva cizinců

Moc státu je vykonávána nejenom vůči **státním občanům**, ale i proti ostatním osobám, které se nacházejí na území České republiky. Jedná se o zahraniční občany, nebo bezdomovce. Postavení cizinců též charakterizuje povahu státu, tzv. jak je schopen se zařadit do mezinárodního společenství⁶⁹. Toto téma dalo v průběhu let vzniknout pravidlům tzv. **cizineckému právu**, které je důležitou částí práva veřejného (většina jeho norem patří do práva správního, mezinárodního, či trestního, popř. práva ústavního). Vychází se zejména z hodnoty jednotlivce jako lidské bytosti, pak až se sleduje státní příslušnost. V současné době se vůči cizincům v rámci OSN prosazuje princip **nevzájemnosti** (nevázat poskytnutí práv na postup jejich domovského státu), dále pak **nediskriminace** (poskytnout co nejplnější právní postavení) + **totální ochrana**. V mezinárodním právu se přitom cizinecký režim klasifikuje především na: 1.) **minimální standart** (vyjadřování obecné úrovně práv cizince, které by zákonodárství určitého státu mělo dodržovat) – obecné otázky postavení cizince, tj. zaručení základních lidských práv a svobod, ochrana majetkových práv, nebo např. právo na kontakt se zastupitelským úřadem svého státu (obecná pravidla mezinárodního práva), 2.) **zvláštní úpravy**, vyplývající z mezinárodních smluv mezi státy - na jejich základě může pro cizince vzniknout např. tzv. **režim nejvyšších výhod** (nejvyšší rozsah práv pro cizince), **zvláštní režim**, který pro cizince vzniká na základě závazku státu z mezinárodní smlouvy (jeho zvláštní formou je právní režim uprchlíků) – status uprchlíka/azylanta. 3.) **národní režim**, který je předpisem, na jehož základě mají mít cizinci všechna práva jako občané daného státu. Mezi státy se často sjednává forma dvoustranných dohod o právní pomoci, kde se postavení občanů smluvních stran může sjednat jen pro určité oblasti společenského života jako např. pro sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, pracovněprávní vztahy apod.

⁶⁹FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 151.

9.1 Několikeré státní občanství

Podle platné české úpravy státní občan České republiky pozbývá české státní občanství dnem, kdy např. na základě žádosti/prohlášení/souhlasu směřující k nabytí cizího občanství dobrovolně **nabude cizí státní občanství** (výjimkou je nabytí cizího státního občanství formou manželství se státním občanem jiného státu). K pozbytí českého státního občanství nedojde ani v případě, kdy k nabytí cizího státního občanství došlo formou narození. Podle zákona o státním občanství: **cizinec, který nabude české státní občanství, pozbude dosavadní státní občanství**. Výjimkou, je, např. v České republice osoba s přiznaným postavením **uprchlíka**, ta nemusí pozbývat dosavadní státní občanství při nabývání českého státního občanství. Dle EUSO mají státní občané smluvního státu, kteří mají ještě další státní občanství stejná práva a povinnosti na území státu, kde pobývají, jako ostatní občané tohoto smluvního státu (**tato úprava se nedotýká norem mezinárodního práva a diplomatické ochrany**). Česká republika nerozlišuje mezi svými občany, kteří mají ještě jiné státní občanství, a mezi svými občany, kteří jiné občanství nemají.

Smluvní státy musí ze zákona umožnit: 1.) dětem, které při narození nabyli různých státních občanství, aby si tato státní občanství zachovaly, 2.) svým občanům mít ještě další státní občanství v případech, kdy tohoto dalšího státního občanství automaticky nabyli uzavřením manželství. Státy si sami určí, jestli umožní výskyt vícero státního občanství i v jiných případech. EUSO dále neomezuje právo smluvních států stanovit svým vnitrostátním právem⁷⁰, jestli když jeho státní občané nabudou jiné státní občanství, jestli jim bude dosavadní zachováno, nebo jej pozbudou, a jestli zachování/nabytí jeho státního občanství bude podmíněno zřeknutím se jiného státního občanství.

⁷⁰GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). s. 270.

10 Obecně o dvojím občanství

Většina lidí má pouze jedno státní občanství, které nabývá zpravidla narozením a během života ho nemění. **Existují však případy**, kdy osoby jsou státními občany podle právních úprav dvou či více států současně (tzv. **bipolita**)⁷¹. Vícenásobná státní příslušnost se týká většinou potomků osob s různou státní příslušností, anebo osob a potomků osob, které se během života trvale přesídlily do jiného státu. Dítě nabývá státní občanství země, ve které se narodilo, a dále občanství jednoho nebo obou rodičů se státní příslušností odlišnou od státu narození. Mohou také existovat osoby, které nejsou občany žádného státu (tzv. **apolité**). Hlavními příčinami vzniku dvojího či vícenásobného občanství fyzických osob jsou především: 1.) **odlišné právní úpravy** (vnitrostátní změny) regulující nabývání a pozbývání občanství jednotlivých států (zejména při narození a nabytí nového občanství), 2.) **pohyb obyvatel mezi státy** (trvalá emigrace), 3.) **uzavírání smíšených manželství** (mezi příslušníky různých států). Tyto skutečnosti vytvářejí materiální předpoklady pro změnu státního občanství fyzické osoby během života a často vedou také k rozporu mezi právními úpravami. **Dvojí státní občanství** např. získala žena sňatkem s cizincem v případě, že její domovský stát nespojil s provdáním za cizince ztrátu státního občanství⁷² a podle předpisů státu manžela automaticky získala státní občanství. Podobné situace mohou nastat a také nastávají v případě nabytí státního občanství určením otcovství, osvojením či udělením. Získání nového občanství během života **naturalizací** či **sňatkem** může mít u osob s vícenásobnou státní příslušností za následek také ztrátu všech dosavadních státních občanství, jestliže právní úprava státu, jehož občanství nově získává, vyžaduje vzdání se všech předchozích občanství, nebo pokud právní úpravy států, jejichž občanství osoba dosud měla, spojují nabytí cizího občanství během života na základě projevu vůle se ztrátou občanství. V takovém případě se počet občanství fyzické osoby omezí pouze na jedno, a to posledně získané.

⁷¹EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. s. 14.

⁷²VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. s. 18.

10.1 Dvojí občanství v mezinárodním právu

Dříve bylo chápáno dvojí občanství jako nežádoucí jev, který zasahuje do státní svrchovanosti, neboť občan státu je současně podřízen i jinou svrchovaností mezinárodního práva. **Vícenásobné státní občanství jedné fyzické osoby** dříve ovlivňovalo zejména výkon vojenské služby, zachování věrnosti státu, zastávání veřejných funkcí či výkonu diplomatické ochrany. Většina dvoustranných mezistátních dohod o zamezení a předcházení vzniku dvojího občanství bylo podepsáno mezi tzv. socialistickými zeměmi východního bloku, protože tyto nedemokratické režimy usilovaly o absolutní moc nad občanem. Snaha omezit vznik dvojího občanství či vícenásobného občanství vedla k podpisu několika mezinárodních smluv, mezi nejvýznamnější patří: 1.) **Konvence⁷³ o určitých otázkách ohledně sporů ze zákonů o státním občanství** (1931), 2.) **Dohoda o omezení případů vícenásobného státního občanství a o službě v ozbrojených silách v případě vícenásobného státního občanství** (1963). Nedávno se mezi právními teoretiky i v mezinárodním právu prosadil nový pohled na dvojí (popř. vícenásobné) občanství. V souvislosti s rozvojem **ochrany práv jednotlivce** jako fyzické osoby s menšinovou mezinárodněprávní subjektivitou, kterou uvedlo přijetí **Všeobecné deklarace lidských práv** (1948), se oslabila dosud neomezená pevná vazba jednotlivce na stát. Umožnilo se větší uplatnění práv a svobod jednotlivce bez ohledu na **státní suverenitu**. Změnila se právní úprava mnoha států, které přestaly bránit výkonu dvojího občanství, bylo zasáhuto i do nových mezinárodních smluv a deklarací. Jednalo se o následující mezinárodní dokumenty: 1.) **Úmluva o ochraně lidských práv a svobod** (1950), **Úmluva o státním občanství vdaných žen** (1957), **Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace** (1965), **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** (1966), **Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen** (1979). Největší změny, co se týká otázky dvojího občanství se v poslední době nejvíce dostalo v Evropě, prokazování práv jednotlivce na úkor státní suverenity vyústilo v přijetí **Evropské úmluvy o státním občanství** (1977), jejíž ustanovení řeší kolizi vícenásobného občanství jako přirozeného jevu, s většími ohledy na zájmy jednotlivce a nikoli státu. Co se týče této tematiky (ikdyž zatím pouze v evropském měřítku), je úmluva významným dokumentem normotvorby mezinárodního práva.

⁷³EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. s. 16.

Např. podle čl. 6 evropské úmluvy by nikdo z rodilých obyvatel na území členských zemí neměl zůstat bez státního občanství a všichni cizinci by měli být nejpozději do deseti let začleněni (integrováni)⁷⁴. Dle ustanovení Evropské úmluvy o státním občanství + mezinárodní právo zavazují státy, aby jednaly se svými občany, kteří mají současně občanství i jiného státu, jako kdyby jiné občanství neměli (zaručení všech práv i výkon povinností). **Mezi základní povinnosti státu vůči vlastnímu občanovi s vícenásobnou státní příslušností patří:** 1.) umožnit občanovi vstup do země, 2.) na žádost mu stanovit cestovní i jiné osobní doklady, 3.) umožnit mu výkon aktivního i pasivního volebního práva (může být vázáno na podmínku trvalého pobytu ve státě), 4.) poskytnout mu diplomatickou a konzulární ochranu ve třetích zemích (mimo státy, jichž je také občanem), 5.) nesmí ho proti jeho vůli vydat do jiné země (ani do státu, jehož je rovněž občanem). Stát na svém území většinou neuznává diplomatickou ochranu vlastního občana poskytnutou jiným státem, jehož občanství rovněž vlastní. Stejně tak nemusí přihlížet ke splnění branné povinnosti svého občana vůči jiné zemi, které je rovněž občanem, a může ho povolat k opětovnému splnění branné povinnosti (výjimkou je absolvování branné služby mezi spolkovými zeměmi). Může docházet i k případům, kdy fyzická osoba skrze **naturalizaci** či **sňatek** získá nové státní občanství státu, jehož právní úprava nestanoví podmínku vzdání se dosavadního občanství, tuto skutečnost neoznámí ve státě, jehož občanství dosud měla a jehož právní úprava spojuje nabytí cizího státního občanství se ztrátou dosavadního (fyzická osoba tak může vykonávat práva a povinnosti občana obou států, ale původní občanství používá **nelegálně**). Pokud by se o nabytí cizí státní příslušnosti osoby dozvěděli orgány států, danou osobu by zbavily občanství s platností k datu nabytí cizího státního občanství.

⁷⁴EMMERT, František. *Česká republika a dvojitá občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty, 2011. s. 20.

10.2 Osoby bez státní příslušnosti

Právní stav fyzických osob bez jakékoli státní příslušnosti je považován za **jednoznačně nežádoucí**, a to především s ohledem na nemožnost dostatečného zajištění⁷⁵ **práv a svobod** těchto osob (žádný ze států světa nemusí těmto osobám poskytovat diplomatickou a ani konzulární ochranu a žádný stát není povinen je přijmout na své území). Ke stavu bez státní příslušnosti (tzv. bezdomovectví) může docházet při narození v rozporu s právními zásadami vzhledem k občanství (např. rodiče při narození neměli žádnou státní příslušnost, popř. státní příslušnost dětí nelze zjistit), nebo během života fyzické osoby (např. daná osoba dosavadní státní občanství pozbyla, a nenabyla nové), a to většinou bez projevu vůle. Mezinárodní právo se snaží **vzniku bezdomovectví předcházet**. Ochranné normy byly zakomponovány do několika mezinárodních dohod (např. Úmluva o postavení osob bez státní příslušnosti⁷⁶ r. 1954, nebo Mezinárodní pakt o občanských a politických právech r. 1966). V poslední době, kdy vzrostl zájem států o omezení bezdomovectví, spíše dochází ke vzniku dvojího či vícenásobného občanství (státy rozšiřují možnost nabytí státního občanství a současně omezují možnosti pozbytí).

⁷⁵EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. s. 23.

⁷⁶EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. s. 24 .

11 Udělení státního občanství České republiky

Městský úřad / Sociálně právní odbor / Matrika

Státní občané cizího státu a osoby bez státního občanství, kteří mají trvalý pobyt na území České republiky, můžou nabyt státní občanství České republiky **udělením**⁷⁷. Státní občanství České republiky může (**nikoli musí**) Ministerstvo vnitra na žádost udělit pouze fyzické osobě (cizinci nebo osobě bez státního občanství).

Podmínky pro udělení státního občanství České republiky jsou uvedeny v zákoně č. 186/2013 Sb. v § 13 a § 14. Prominutí splnění některých podmínek stanovených pro udělení státního občanství České republiky je uvedeno v § 15 zákona č. 186/2013 Sb.⁷⁸

Státní občanství České republiky lze na žádost udělit fyzické osobě, která splňuje současně tyto podmínky:

- má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt⁷⁹ a po tuto dobu se zde převážně zdržuje
- prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství⁸⁰, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky
- nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo provinění, pokud se na něj nepohlíží jako by nebyl odsouzen

⁷⁷ŽÁDOST O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce - Praha11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&sit=92&>>.

⁷⁸ŽÁDOST O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce - Praha11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&tshowsit=1&sit=93&>>.

⁷⁹PROHLÁŠENÍ O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce Praha 11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&tshowsit=1&sit=93&>>.

⁸⁰Státní občanství ČR. *Infocizinci* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://infocizinci.cz/trvaly-pobyt/statni-obcanstvi/>>.

- prokáže znalost českého jazyka (kriteria stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky obecně závazným právním předpisem)
- plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky, povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravující veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky

Místo podání žádosti o udělení státního občanství České republiky a další postup:

Je třeba osobně požádat o žádost o **udělení státního občanství České republiky**, ta se podává u krajského úřadu (v Praze u úřadu městské části Praha 1 až 22) příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Ten vyplní se žadatelem dotazník a žádost o udělení státního občanství se svým stanoviskem, ověří u žadatele znalost českého jazyka a zašle žádost včetně stanovených dokladů prostřednictvím Policie České republiky do 30 dnů od jejího podání na Ministerstvo vnitra ČR⁸¹, to si může předvolat žadatele k ústnímu jednání.

Žádost se podává u Městské části Praha 5, na odboru občanskoprávním, u odd. matrik a státního občanství, dle trvalého pobytu žadatele.

Správní řízení o udělení státního občanství je zahájeno dnem doručení na ministerstvo a to rozhodne o udělení státního občanství do **90 dnů** od zahájení správního řízení.

Fyzická osoba, které bylo uděleno státní občanství České republiky, nabývá toto státní občanství složením slavnostního slibu⁸² před ředitelem krajského úřadu (v hlavním městě Praze před tajemníkem úřadu městské části Praha 1 až 22), nebo před jím pověřenou osobou. Po složení slibu je žadateli vydána "Listina o udělení státního občanství".

⁸¹ Žádost o udělení státního občanství České republiky. *Odbor matrik a státního občanství Praha* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha5.cz/cs/dokument/na-useku-agendy-statniho-obcanstvi-a-zmeny-imen-a-prijmeni/210467-zadost-o-udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky>>.

⁸² Udělení státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitřní České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

Pozn. z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká, a co se navrhuje. Žadatel uvede své jméno, příjmení, datum narození a místo svého trvalého pobytu nebo adresu pro doručování, popřípadě uvede, které další osoby do žádosti zahrnuje (např. nezletilé děti).

Manželé mohou podat společnou žádost o udělení státního občanství České republiky a rodiče mohou do žádosti zahrnout i děti mladší 18-ti let. Pokud podává žádost o udělení státního občanství České republiky pro dítě jen jeden z rodičů, může tak učinit jen se souhlasem druhého rodiče. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje, pokud byl rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel. Za dítě se podle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství považuje fyzická osoba mladší 18 let, pokud nenabyla plné svéprávnosti. K žádosti o udělení státního občanství České republiky dítěte staršího 15 let je třeba jeho souhlas s úředně ověřeným podpisem. Úředně ověřený podpis se nevyžaduje, jestliže dítě starší 15 let vyjádří svůj souhlas a žádost podepíše před příslušným úřadem, kde žádost o udělení státního občanství České republiky podává.

11.1 Doklady potřebné k žádosti o udělení státního občanství České republiky:

1) ŽÁDOST

- psaná volnou formou v českém jazyce (rukopisně - čitelně, nebo na PC)
- v záhlaví žádosti se uvede adresa: Ministerstvo vnitra ČR, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik, Náměstí Hrdinů 3, 140 21 Praha 4
- uvést důvody, které vedou k podání žádosti o udělení státního občanství
- ukončit podpisem

2) ŽIVOTOPIS - podrobný (zpracovaný volnou formou v českém jazyce, ve kterém žadatel uvede zejména údaje o pobytu na území České republiky, včetně délky zahraničních pobytů během této doby, pracovní nebo jiné výdělečné činnosti a studiu v České republice a rodinném a společenském životě.)

3) **RODNÝ LIST**

- Cizojazyčný rodný list předkládají všichni žadatelé v originále (i rodné listy dětí, jsou-li zahrnuty do žádosti o udělení státního občanství ČR)⁸³

- *pokud je stanoveno*, musí mít cizozemské doklady *vyšší ověření* (tj. Apostille, Superlegalizace)

- dále je *nutné* listinu *opatřit úředním překladem* (tj. pouze soudním tlumočnickem jmenovaným krajským soudem pro jazyk, v němž jsou matriční doklady vystaveny)

→ např. překladatel pověřený k pořizování úředních překladů z ruského jazyka nemůže předkládat rodný list psaný v jazyce ukrajinském

4) **ODDACÍ LIST** nebo doklad o vzniku registrovaného partnerství⁸⁴ (dále jen partnerství), pokud uzavřel manželství nebo vstoupil do registrovaného partnerství. Jinak platí totéž, co je uvedeno u rodného listu

ROZSUDEK O ROZVODU manželství nebo rozhodnutí o zrušení partnerství, pokud bylo manželství rozvedeno nebo partnerství zrušeno. Jinak platí totéž, co je uvedeno u rodného listu, pokud je žadatelem osoba, která byla před uzavřením nynějšího manželství rozvedená, *je nutné doložit nejen oddací list, ale i rozvodový rozsudek předchozího manželství.*

ÚMRTNÍ LIST (zemřelého manžela nebo partnera) - rovněž opatřený úředním překladem, případně vyšším ověřením

5) **PLATNÝ PRŮKAZ K POBYTU/TOTOŽNOSTI PRO CIZINCE, PLATNÝ CIZOZEMSKÝ PAS**

⁸³ ŽÁDOST O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce - Praha 11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&sit=92>>.

⁸⁴ PROHLÁŠENÍ O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce Praha 11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&tshowsit=1&sit=93>>.

6) VÝPIS Z EVIDENCE TRESTŮ NEBO ROVNOCENNÝ DOKLAD

Vydaný příslušným soudem nebo správním orgánem cizího státu⁸⁵, nebo jiný doklad prokazující bezúhonnost žadatele podle § 14 odst. 3 písm. b) zákona č. 186/2013 Sb., nebo čestné prohlášení o bezúhonnosti, jde-li o cizí stát, kde žadatel v posledních 10 letech před podáním žádosti pobýval jen krátce, nebo cizí stát výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává či jej odmítá vydat. Doklady o bezúhonnosti nesmí být starší než 6 měsíců.

7) Pokud žádost podává pouze jeden z rodičů a zahrnuje do společné žádosti i nezletilé dítě, předloží kromě uvedených dokladů také **souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte**. (Pokud se druhý rodič nemůže dostavit, musí být jeho podpis na tomto souhlase úředně ověřen.)

8) Žadatel ze státu, který nezná institut propuštění, doloží tuto skutečnost **potvrzením** Zastupitelského úřadu již při podání žádosti o udělení státního občanství ČR.

9) **DOKLAD O ABSOLVOVÁNÍ ZKOUŠKY**⁸⁶ znalosti z českého jazyka, základní znalosti ústavního systému České republiky a základní orientace v kulturně-sociálních, zeměpisných a historických reáliích České republiky (dále jen zkouška z jazyka a reálií) nebo doklady, které prokáže, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk, nebo že jde o žadatele s tělesným nebo mentálním postižením, které mu znemožňuje zkoušku z jazyka a reálií vykonat. Tento doklad nemusí předkládat žadatel mladší 15 let nebo starší 65 let.

10) Pokud není některá ze stanovených podmínek pro udělení státního občanství ČR splněna, **musí žadatel požádat o prominutí jejího splnění s uvedením důvodu**.

⁸⁵PROHLÁŠENÍ O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce Praha 11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lang=cs&slozka=533&tshowsit=1&sit=93>>.

⁸⁶Žádost o udělení státního občanství České republiky. *Městská část Praha 1* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.praha1.cz/cps/odbory-a-oddeleni-zadost_o_udeleni_statniho_obcanstvi_cr.html>.

11) Další doklady týkající se žadatele např.: živnostenský list, pracovní smlouva, potvrzení o tom, že nemá nedoplatky na sociálním a zdravotním pojištění, potvrzení Finančního úřadu, potvrzení o studiu, přiznání důchodu, nájemní smlouva, výpis z Katastru nemovitostí, doklady o příjmech ze zahraničí, pracovní smlouvy nebo potvrzení o zaměstnání

Jestliže bude žadateli během správního řízení ve věci žádosti o udělení státního občanství ČR vydán Ministerstvem vnitřní věci tzv. „**příslib udělení českého státního občanství**“, musí si žadatel obstarat doklad o pozbytí dosavadního státního občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky.

11.2 Správní a jiné poplatky:

Přijetí prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 35 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky je zpoplatněno částkou 500,- Kč – viz příloha k zákonu č. 634/2004 Sb., ve znění pozdějších zákonů, o správních poplatcích, část I, položka 8, písm. m). Tato částka je splatná při přijetí prohlášení.

Za vydání Listiny o udělení státního občanství ČR⁸⁷ se platí správní poplatek ve výši 10 000,- Kč. Tuto částku může Ministerstvo snížit až na částku 1 000,- Kč. Poplatek se hradí pouze v případě, kdy se jedná o kladné vyřízení žádosti, tj. o vydání výše uvedené Listiny. V opačném případě je podání žádosti o státní občanství bezplatné.

Udělení sankce:

Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že jako žadatel o udělení státního občanství ČR uvede nepravdivý údaj nebo neúplný údaj o své bezúhonnosti v čestném prohlášení. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 20 000,- Kč.

⁸⁷Státní občanství ČR. *Infocizinci* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://infocizinci.cz/trvaly-pobyt/statni-obcanstvi/>>.

Obr. č. 1⁸⁸ Znak české státnosti

12 Pozbytí státního občanství České republiky

Stejně tak jako existuje mnoho obecných důvodů pro nabytí státního občanství, existuje i mnoho pro pozbytí⁸⁹. Právní úprava České republiky v případě pozbytí státního občanství je založena na základním principu, který se nachází v Ústavě České republiky čl. 12 odst. 2, podle kterého je stanoveno, že **nikdo nesmí být proti své vůli zbaven státního občanství**.

Jediným zákonným způsobem pozbytí českého státního občanství je od 1. 1. 2014 jeho zrušení se na základě prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky⁹⁰.

⁸⁸Státní občanství ČR. *Infocizinci* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://infocizinci.cz/trvaly-pobyt/statni-obcanstvi/>>.

⁸⁹občanství. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pozbyvani-statniho-obcanstvi-16011.html>>.

⁹⁰ Pozbývání státního občanství České republiky. *Olomoucký kraj* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.kr-olomoucky.cz/pozbyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-cl-1428.html>>.

Ministerstvo vnitra - Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik:

Státní občanství České republiky se pozbývá prohlášením o vzdání se státního občanství České republiky⁹¹. V této věci je oprávněn jednat státní občan České republiky, ten může učinit prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky za podmínek: 1.) že se zdržuje trvale v cizině, 2.) není v České republice přihlášen k trvalému pobytu, 3.) je zároveň státním občanem cizího státu, nebo žádá o nabytí cizího státního občanství a prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky činí v souvislosti s nabytím státního občanství.

Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky může fyzická osoba učinit před zastupitelským úřadem České republiky vykonávajícím působnost pro stát, ve kterém se trvale osoba zdržuje/ místa posledního trvalého pobytu na území České republiky, nebo pro stát, o jehož státní občanství osoba žádá. Zastupitelský úřad prohlášení spolu s předloženými doklady zašle příslušnému krajskému úřadu nejpozději do 15 dnů. Pokud daná osoba nikdy trvalý pobyt na území České republiky neměla, je místně příslušným **Úřad městské části Praha 1**.

Do prohlášení lze zahrnout i dítě⁹². Je-li prohlášení pouze jedním z rodičů dítěte, je nutné předložit souhlas druhého rodiče s jeho úředně ověřeným podpisem s tím, aby dítě pozbylo státní občanství České republiky. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje, pokud byl rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel. Jestliže oba rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, nebo není-li jejich pobyt, pokud žijí mimo území České republiky, znám, může prohlášení o pozbytí státního občanství České republiky učinit pro dítě jeho zákonný zástupce nebo opatrovník; souhlas rodičů se v takových případech nevyžaduje. Opatrovník k prohlášení připojí pravomocné rozhodnutí soudu o svém ustanovení.

⁹¹ Pozbytí státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitřní České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pozbytí-státního-občanství-ceske-republiky.aspx>>.

⁹² Pozbytí státního občanství České republiky. *Portál Veřejné Správy* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/169/4325.html>>.

K pozbytí státního občanství České republiky prohlášením dítětem starším 15 let je třeba jeho souhlas s úředně ověřeným podpisem. Úředně ověřený podpis⁹³ se nevyžaduje, jestliže dítě vyjádří svůj souhlas a prohlášení podepíše před správním orgánem, u něhož se prohlášení činí.

12.1 Doklady k prohlášení o pozbytí státního občanství ČR

Zákon předepisuje podstatné náležitosti, které musí žadatel v prohlášení⁹⁴ o vzdání se státního občanství uvést, a to kdy nabyt cizí státní občanství, místo posledního trvalého pobytu na území České republiky nebo že nikdy takový pobyt neměl. K prohlášení musí žadatel také připojit **doklad o státním občanství České republiky**, doklad o tom, že nabyt státní občanství cizího státu a **doklad prokazující pobyt v cizině**.

Zastupitelský úřad České republiky vydá fyzické osobě na základě prohlášení o vzdání se státního občanství **doklad o pozbytí státního občanství České republiky** (na základě předepsaného tiskopisu, který obdrží fyzická osoba na zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí nebo na příslušném krajském úřadu). Státní občanství České republiky se pozbývá **dnem převzetí dokladu**⁹⁵ o pozbytí státního občanství České republiky prohlášením. Příslušný krajský úřad o prohlášení rozhodne ve lhůtě **60 dnů** od jeho obdržení. Na žádost vystaví krajský úřad prohlášovateli doklad o pozbytí státního občanství České republiky prohlášením, ve kterém uvede, ke kterému datu k pozbytí státního občanství České republiky došlo. **Správní ani jiné poplatky při pozbývání státního občanství nejsou stanoveny.**

⁹³ Pozbývání státního občanství České republiky. *Olomoucký kraj* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.kr-olomoucky.cz/pozbyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-cl-1428.html>>.

⁹⁴ občanství. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pozbyvani-statniho-obcanstvi-16011.html>>.

⁹⁵ Pozbývání státního občanství České republiky. *Olomoucký kraj* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.kr-olomoucky.cz/pozbyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-cl-1428.html>>.

13 Statistiky

13.1 Počty udělených státních občanství v České republice

Naturalizaci cizinců lze monitorovat na základě udělených státních občanství České republiky. Aktuální právní úprava sice vedla k meziročnímu zvýšení přírůstku nových spoluobčanů⁹⁶, z mezinárodního hlediska však patří Česká republika mezi země s **nejnižšími počty získaných státních občanství**. Za období 2002 až 2013 se umístila ČR na pátém místě od konce evropského žebříčku. V absolutních číslech bylo ve sledovaném období uděleno ve Velké Británii 77x více státních občanství oproti České republice, ale i v populačně srovnatelném Portugalsku téměř 6x více. Od 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 186/2013 Sb., o **státním občanství České republiky**, který zavedl některé nové právní instituty (zejména umožňuje existenci dvojího státního občanství, nebo získání státního občanství ČR **prohlášením**).

Nová právní úprava se v roce 2014 ukázala nejvyšším počtem udělených státních občanství ČR (5 114 osob) od roku 2000. Souběžně byla vedena správní řízení u žádostí podaných podle původního zákona č. 40/1993, o **nabývání a pozbývání státního občanství České republiky**. Podle předchozího státního občanství byli mezi novými občany ČR nejvíce zastoupeni Ukrajinci (40,6 %), Slováci (11,2 %), Rusové (9,1 %), Rumuni (6,1 %) a Vietnamci (5,8 %). Díky ustanovení podle § 35 a § 73 zákona č. 186/2013, které umožnilo **druhé generaci cizinců** nabýt občanství prohlášením, získalo v roce 2014 občanství ČR 3 779 osob, tj. téměř tři čtvrtiny z celkového počtu nabytých občanství v daném roce. Nutno podotknout, že § 73 umožňoval nabytí státního občanství osobám starším než 18 až 21 let, na které se vztahuje § 35, a pouze do konce roku 2014. Takže toho využili potomci migrantů, kteří v Česku vyrostli, ale podle předchozí legislativy možnost této snadnější cesty k českému pasu neměli. V dalších letech se tento institut bude týkat pouze osob ve stanoveném věkovém rozmezí.

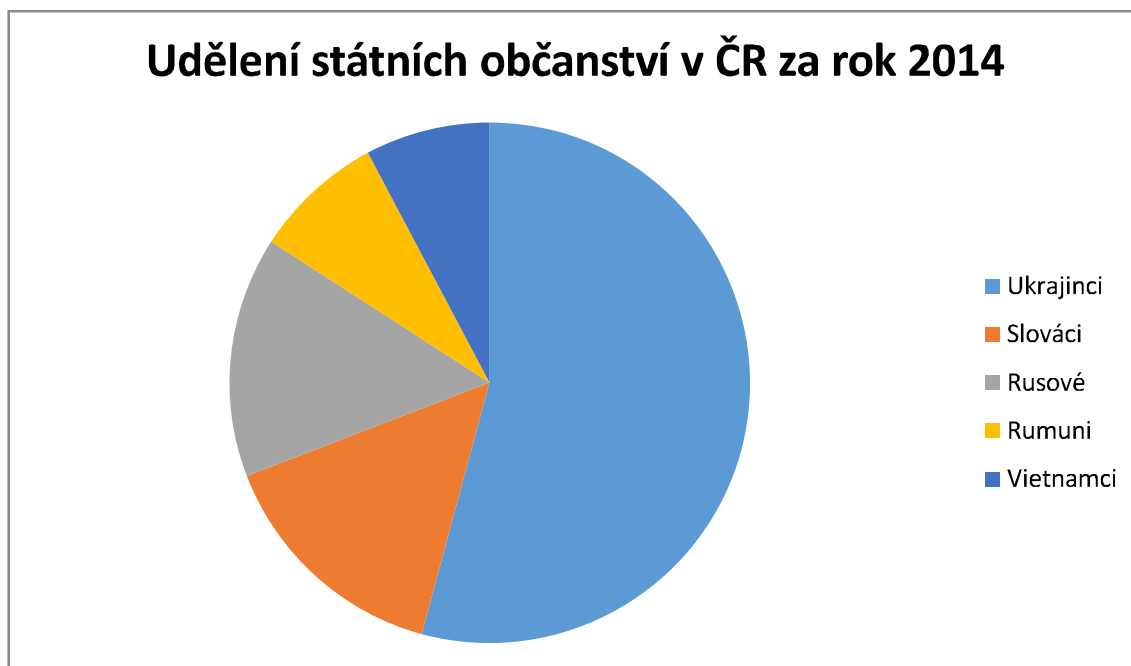
⁹⁶ Počty udělených státních občanství v ČR. *Statistika - Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>>.

Celkem bylo od roku 1999 uděleno státní občanství ČR **54 608** osobám, z toho 46,6 % tvořili bývalí **občané Slovenska**⁹⁷ a 15 % osoby s původním státním občanstvím Ukrajiny. Z ostatních zemí podle původních státních příslušností žádná nepřekročila 4 %. Aktuálně počet žadatelů ze strany Slovenska klesá (kvůli využívání institutu prohlášení), počty Ukrajinců se ale každoročně zvyšují. Důvodem jsou rostoucí počty osob splňující podmínku délky pobytu nutnou pro udělení státního občanství. Celkem 1,7 % nabytých státních občanství patřilo osobám, kterým byl předtím udělen v České republice **azyl**. Jejich rozdělení souvisí se zeměmi, které patří mezi nejčetnější v počtu přiznaných azylů. Nejvíce azylantů, kteří získali občanství ČR, je z Běloruska (140) a tvoří čtvrtinu z celkového počtu nových občanů ČR původem z Běloruska. V případě bývalých občanů Ruské federace 117 azylantů představuje 6 %, u Arménie 112 azylantů 18 % z Arménů, kteří získali občanství ČR. Bezkonkurenčně největší podíl azylantů na nových občanech ČR je u osob původem z Afghánistánu (56 %).

⁹⁷ Počty udělených státních občanství v ČR. *Statistika - Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>>.

Graf č. 1

Zdroj: vlastní autor

13.2 Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky

Ministerstvo Vnitřní České republiky

odbor všeobecné správy

oddělení státního občanství a matrik

náměstí Hrdinů 1634/3

140 21 Praha 4

Informace podané na žádost podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím⁹⁸, ve znění pozdějších předpisů. K žádosti je poskytnuta statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky udělením za období posledních 7 let. Počty za konkrétní měsíce a statistiku za jednotlivé kraje Ministerstvo vnitra nevede.

V Praze dne 26. ledna 2017

Statistika č. 1

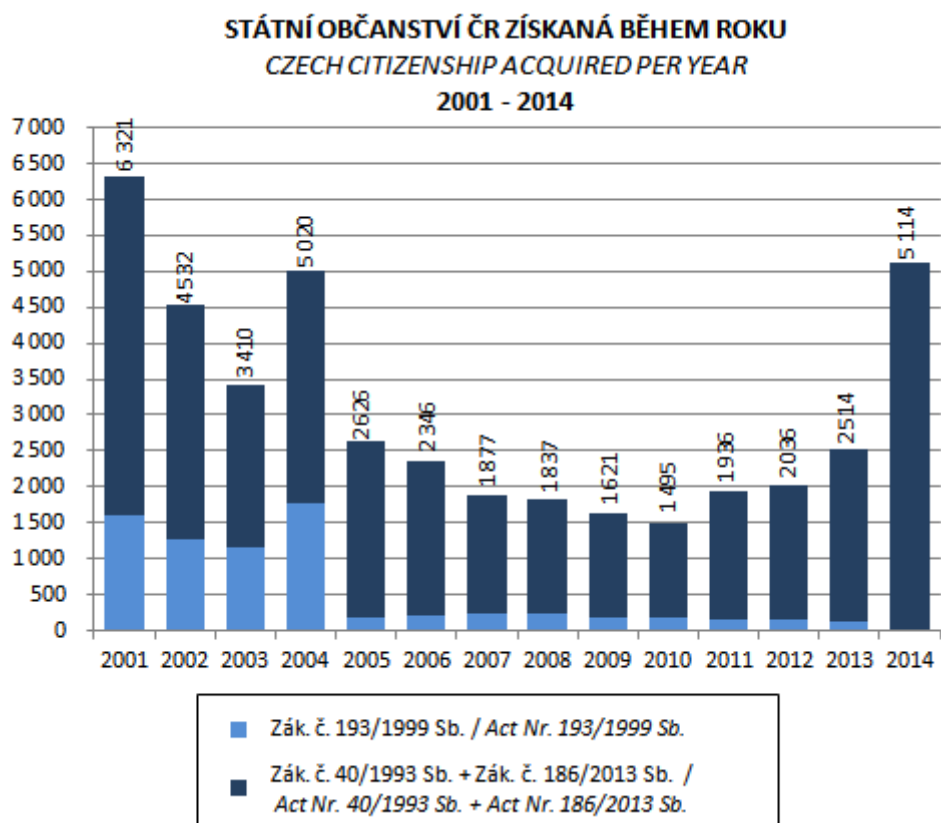
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet podaných žádostí	1611	2127	2334	2470	5888	5625	6100
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1088	1653	1711	2253	5037	4800	5300

⁹⁸ Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitřní České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: < <http://www.mvcr.cz/clanek/statistika-poctu-podanych-zadosti-a-pocet-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

13.3 Cizinci: Nabývání státního občanství ČR

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR⁹⁹

Graf. č. 2

⁹⁹ Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nabyvani_obcanstvi.

Závěr

Bakalářská práce se věnuje institutu státního občanství, jako základního vztahu každého svrchovaného státu mezi fyzickou osobou a státem. Státní občanství si od svého vzniku přes historický vývoj prošlo celou řadou úprav. Od jeho počátečního chápání, jako rozlišování plnoprávných občanů od těch, kteří měli občanství omezené/nebo žádné (otroci) po dnešní chápání občanství jako základního znaku moderní společnosti, který zasahuje do života občanů a obsahuje práva, ale i povinnosti. Státní občanství České republiky je pak z hlediska právního chápáno jako nejvyšší dosažitelný stupeň integrace cizinců do české společnosti. Současná právní úprava naturalizace cizinců je poměrně „přísná“, což dokazují jednotlivé statistiky nabývání státního občanství, které jsou v práci autorem uvedeny, naše země přitom co se týče pracovních umístění cizince potřebovat bude. Česká republika se při udělování státního občanství řídí zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství, ve znění pozdějších předpisů, tento zákon prošel řadou novel, a do budoucna tomu nebude jinak. Novelizace zákona by měla vést ke zlepšení postavení cizinců na našem území.

Cílem bakalářské práce je autorem definovat státní občanství, jeho právní úpravu dle Ústavy, popsat mezinárodní aspekty státního občanství, jak je mezi státy upraveno nabývání/porozbývání státního občanství, vysvětlit jaké jsou ze zákona možnosti nabytí/porozbytí státního občanství a jaká z tohoto právního svazku plyne plnoprávnost, ale i odpovědnost. Dále pak prakticky předložit, jak musí cizinec/osoba bez státní příslušnosti postupovat, aby nabyla České státní občanství, jaké náležitosti je třeba splnit a jak se vyhnout protiprávnímu jednání, popř. uvést postup, když chce fyzická osoba porozbýt své státní občanství, jde o součást rozhodovací praxe oddělení státního občanství a matrik Ministerstva vnitra, které o tomto významném institutu rozhoduje.

Autor se domnívá, že by aktuální nepříznivou situaci nabývání státního občanství v České republice vyřešila lepší právní úprava, kdy by podle budoucího zákona na udělení státního občanství za daných podmínek existoval právní nárok. Udělení státního občanství by bylo zakotveno na základě zákonem stanovených podmínek jako **veřejné subjektivní právo**, jako je tomu např. v sousedních státech (Rakousko, Německo), novelizace zákona by měla vést ke zlepšení postavení cizinců na našem území. Nárok na udělení státního občanství po splnění zákonných podmínek nemůže být dle autora na újmu státní suverenity ani bezpečnosti státu, naopak by byla dle této skutečnosti lépe naplněna **zásada předvídatelnost** rozhodování oddělení

státního občanství a matrik Ministerstva vnitra a nemohlo by docházet k nedůvodným rozdílům v jeho rozhodovací činnosti. Dle autorova názoru by o naturalizaci neměla rozhodovat složka výkonné moci (v praxi tedy anonymní úředníci Ministerstva vnitra), **nýbrž instituce, které jsou svoji povahou nezávislé**. Bylo by více než vhodné, kdyby institut správního uvážení měl zákonem dán pevný rámec, nebylo by pak poskytováno Ministerstvu vnitra taková volnost při rozhodování (to pak zcela pochopitelně protirečí principům právního státu, kdy rozhodování státních orgánů je vázáno právními předpisy a je založeno na zásadě **předvídatelnosti správního rozhodnutí**). Stávající zákonná úprava **musí** být v konkrétních případech vykládána tak, že není umožněno, aby správní orgány zamítli žádost o udělení státního občanství z jiných než uvedených zákonných důvodů. Vzhledem ke stále větší důležitosti významu spojení fyzické osoby a státu by měla mít právní úprava podmínky § 7. písm. b) **zákona o státním občanství**, flexibilnější, tedy respektovat současné občanství žadatelovo a nenutit jej z vyvázání z tohoto svazku. Bylo by přijatelnější zrušit koncepci jednoho občanství. Vyloučí se tím všechny problémy, které jeho uplatňování přináší. Jako problematický bod současné právní úpravy autor shledává zamítnutí žádosti z hlediska **bezpečnosti** státu, kdy podklady, na základě nichž bylo rozhodnuto, nejsou součástí spisu a takové rozhodnutí většinou nebývá řádně odůvodněno, což rovněž odporuje zásadám správního státu. Naopak kladným autor shledává postup Nejvyššího správního soudu, jehož rozhodovací činnost vzhledem k občanství klade důraz na řádné odůvodnění rozhodnutí o neudělení státního občanství, přezkoumatelnost rozhodnutí a dodržování správního uvážení.

Příloha č. 1

Vzor tiskopisu – Dotazník k žádosti u udělení státního občanství

Příloha k zákonu č. 40/1993 Sb.

Dotazník

K žádosti o udělení státního občanství

I.

1. Žadatel (žadatelka)

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Zaměstnání

Bydliště

Vzdělání

Rodinný stav

Kdy a kde uzavřel(a) manželství, popřípadě kdy a kde bylo manželství rozvedeno

Měsíční příjem

2. Manžel (manželka)

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Zaměstnání

Bydliště

Vzdělání

Státní občanství

Měsíční příjem

3. Děti

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Bydliště

Státní občanství

4. Dosavadní státní občanství žadatele (žadatelky)

Jak žadatel(ka) nabyl(a), popřípadě pozbyl(a) dosavadní státní občanství a jak je prokazuje

Dosavadní státní občanství

Žádal již v minulosti o státní občanství České republiky, kdy a kde

5. Pobyť na území České republiky

Od kdy se zdržuje na území České republiky

Od kdy má povolen trvalý pobyt na území České republiky

Pobyt před vstupem na území České republiky

Průkaz k pobytu na území České republiky

Cestovní doklad

II.

Rodiče žadatele (žadatelky)

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Rodné číslo, bylo-li přiděleno

Státní občanství

Bydliště

Pobyt na území České republiky

Žádali již v minulosti o státní občanství České republiky, kdy a kde

Dne

.....

podpis oprávněné úřední osoby

.....

podpis žadatele (žadatelky)

otisk úředního razítka

Příloha č. 2

Vzor tiskopisu – Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky

Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky

podle § 40 odst. 4 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

učiněné dnepřed zastupitelským úřadem ČR v

Já, níže podepsaná/podepsaný

.....
(jméno a příjmení, případně rodné příjmení prolašovatelky/ prolašovatele*)

.....
(datum, místo narození, osobní stav prolašovatelky/ prolašovatele*)

.....
(státní občanka/ občan*)

.....
(současné bydliště - doručovací adresa prolašovatelky/ prolašovatele*)

.....
(adresa posledního trvalého pobytu v ČR nebo prohlášení, že takový nikdy neměla/ neměl*)

státní občan/ občanka České republiky,

**tímto činím, vědoma/ vědom si všech následků, prohlášení o vzdání se státního občanství
České republiky podle § 40 zákona o státním občanství České republiky.**

K prohlášení připojuji¹:

- a) doklad prokazující pobyt v cizině,
- b) doklad prokazující nabytí cizího státního občanství*
nebo
- c) doklad prokazující příslibení nabytí cizího státního občanství*,
- d) doklad o tom, že nejsem v České republice přihlášená/ přihlášen k trvalému pobytu.

* Nehodící se škrtněte

¹ Prolašovatel níže uvedené doklady nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou příslušný správní orgán může ověřit ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z registru rodných čísel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů, z informačního systému evidence cestovních dokladů nebo z informačního systému evidence diplomatických a služebních pasů (§ 67 zákona o státním občanství České republiky).

Do prohlášení zároveň podle § 40 odst. 4 zákona o státním občanství České republiky zahrnují i své dítě (děti) mladší 18 let.

.....
(jméno, příjmení, případně též rodné příjmení, datum a místo narození dítěte)

.....
(současné trvalé bydliště - doručovací adresa dítěte)

.....
(státní občanka/občan)

K prohlášení za dítě (děti) připojuji²:

- a) doklad prokazující pobyt dítěte v cizině,
- b) doklad prokazující nabytí cizího státního občanství dítětem*
nebo
- c) doklad prokazující příslibení nabytí cizího státního občanství dítěti*,
- d) doklad o tom, že není v České republice přihlášeno k trvalému pobytu,
- e) souhlas dítěte staršího 15 let s pozbytím státního občanství České republiky (s úředně ověřeným podpisem)³,
- f) souhlas druhého rodiče dítěte s pozbytím státního občanství České republiky (s úředně ověřeným podpisem).

Prohlašovatelka/ prohlašovatel zároveň prohlašuje, že ke dni učinění prohlášení disponuje těmito platnými doklady, prokazujícími státní občanství České republiky⁴:

V dne
.....
podpis prohlašovatelky/ prohlašovatele

Totožnost prohlašovatelky/ prohlašovatele ověřena podle dokladu:
vydaného dne: platného do:

Prohlášení přijal:

.....
jméno, příjmení, funkce a podpis konzulárního úředníka razítko zastupitelského úřadu ČR

* Nehodící se škrtněte

² Prohlašovatel níže uvedené doklady nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou příslušný správní orgán může ověřit ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z registru rodných čísel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů, z informačního systému evidence cestovních dokladů nebo z informačního systému evidence diplomatických a služebních pasů (§ 67 zákona o státním občanství České republiky)

³ Pokud se činí prohlášení za dítě podle ustanovení § 40 odst. 5 zákona o státním občanství České republiky jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, uveďte jeho osobní údaje; je-li dítě starší 15 let, připojí svůj souhlas s nabytím státního občanství České republiky). Opatrovník k prohlášení připojí pravomocné rozhodnutí soudu o svém ustanovení.

⁴ Pokud je do prohlášení zahrnuto rovněž dítě, uvedou se i jeho doklady prokazující státní občanství České republiky

Souhlas dítěte staršího 15 let s pozbytím státního občanství České republiky

Jméno a příjmení, popřípadě též rodné příjmení :

Datum a místo narození:

Prohlašuji, že souhlasím s pozbytím státního občanství České republiky.

V dne
podpis dítěte staršího 15 let

Totožnost dítěte staršího 15 let ověřena podle dokladu:
vydaného dne: platného do:

Podpis dítěte staršího 15 let byl učiněn před:

otisk úředního razítka

jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby

Příloha č. 3

Vzor tiskopisu – Žádost a dotazník ke zjištění státního občanství České republiky a vydání osvědčení o státním občanství České republiky

**Žádost a dotazník
ke zjištění státního občanství České republiky
a vydání osvědčení o státním občanství České republiky**

1.) Žadatel/ka *

Jméno: Příjmení:
Rodné příjmení: Rodné číslo:
Datum, místo a okres (stát) narození:
Bydliště (současné):
Nynější cizí státní občanství (pokud je máte):
Datum nabytí cizího občanství (den, měsíc, rok):
Způsob nabytí: na vlastní žádost
 v souvislosti s uzavřením manželství
 narozením
 jiným způsobem (jakým)

Rodinný stav : svobodný/á ženatý/vdaná rozvedený/á vdovec/vdova

Poslední bydliště v ČR:

Všechna předcházející bydliště na území ČR (pokud byla):

.....

Bývalá domovská příslušnost (název města či obce):

K jaké národnosti jste se hlásil/a při sčítání lidu
v roce 1930 v roce 1941 (Slovensko)
v roce 1950

Doba platnosti posledního čs. (českého) cestovního pasu:

Datum odchodu z Československa (České republiky):

Účel vydaného osvědčení:

2.) Manžel/ka (vyplňují všichni kromě svobodných)

Jméno: Příjmení:
Rodné příjmení:
Datum a místo narození:
Jeho / její* státní občanství v době uzavření manželství:
Jeho / její* nynější státní občanství:
Datum a místo uzavření manželství:
Datum a způsob zániku manželství:
Jeho / její* poslední bydliště v ČR:

3.) Rodiče žadatele (vyplnit i v případě, že již nežijí):

OTEC

Jméno: Příjmení:

Rodné příjmení:

Datum a místo jeho narození:

Jeho státní občanství v době Vašeho narození:

MATKA

Jméno: Příjmení:

Rodné příjmení:

Datum a místo jejího narození:

Její státní občanství v době Vašeho narození:

Poslední bydliště rodičů v ČR (Československu):

Předcházející bydliště rodičů v ČR (Československu):

Jejich bývalá domovská příslušnost:

4.) Doklady svědčící o českém státním občanství žadatele (připojit k žádosti):

domovský list, neplatné osvědčení o českém (československém) státním občanství, neplatný čs. cestovní pas, rodné oddací listy apod.

5.) Poznámky:

Místo a datum podání žádosti:

.....
podpis žadatele

Totožnost žadatele ověřena podle:

L. S.

Jméno, funkce a podpis pracovníka ZÚ

* Nehodící se škrtněte

Poučení: Formulář prosíme vyplňte kompletně, na otázky, které se Vás netýkají odpovídejte nemám, nenabyl, neodešel, nenarozen apod. V případě, že žádost nepodáváte osobně na ZÚ či GK, je nezbytné, aby Váš podpis byl ověřen místním notářem.

Příloha č. 4

Vzor tiskopisu – žádost o vydání potvrzení o pobytu

Žádost o vydání potvrzení o pobytu

Příjmení..... Jméno.....

Datum a místo narození.....

Státní příslušnost..... národnost.....

Adresa trvalého pobytu v zahraničí.....

Adresa v ČR.....

Číslo CD.....

Adresa zaměstnavatele.....

Svoji žádost odůvodňuji.....

.....

.....

Potvrzení je určeno pro.....

.....

V Praze dne.....

podpis

Žádost přijal a ověřil:.....

|

Příloha č. 5

Vzor tiskopisu – Čestné prohlášení o státním občanství

Čestné prohlášení o státním občanství

Já, níže podepsaný/á

Jméno, příjmení:

Datum narození:

Adresa místa trvalého pobytu:

S odkazem na § 25 odst. 1 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, tímto čestně prohlašuji, že k dnešnímu dni (tj. ke dni podání žádosti o přijetí do služebního poměru) jsem státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie nebo občanem státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru, v souladu s § 25 odst. 1 písm. a) zákona o státní službě.

V _____

dne _____

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

SCHELLE, Karel, VOJÁČEK, Ladislav a kolektiv. *Právní dějiny II. - Státy západní Evropy a USA*, Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2073-3.

EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.

MURAD, Salim a SAPÍK, Miroslav. ed. *Evropská dimenze výchovy k občanství: sborník materiálů z přednášek : [editoři: Miroslav Sapík a Salim Murad]*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002. Universitas Bohemiae Meridionalis. ISBN 80-7040-589-9.

VALÁŠEK, Miloš. *Státní občanství : komentář: zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty : podle stavu k ..* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-625-3.

MURAD, Salim. *Demokracie a občanství v Evropě*, České Budějovice: Katedra společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, 2006. ISBN 80-7040-836-7.

FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan a ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 4., nezměň. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 978-80-210-4057-1.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

SKULOVÁ, Soňa. *Správní právo procesní*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-53-8.

GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, c2009. Meritum (ASPI). ISBN 978-80-7357-447-5.

EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-383-7.

Právní předpisy

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů;

mezinárodní smlouva č. 76/2004 Sb.m.s., Evropská úmluva o státním občanství;

zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů;

44 zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, publikovaný pod č. 207/1994 Sb.

Elektronické zdroje

Občan a občanství. *Metodický portál* [online]. 2005 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/386/OBCAN-A-OBCANSTVI.html/>>.

Obecný zákoník občanský. *Beck - online START* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.beckonline.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mjygeyv60jugywtcna>>.

Zákon č. 186/2013 Sb. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186>>.

ŽÁDOST O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce - Praha11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&sit=92&>>.

Žádost o udělení státního občanství České republiky. *Městská část Praha 1* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.praha1.cz/cps/odbory-a-oddeleni-zadost_o_udeleni_statniho_obcanstvi_cr.html>.

PROHLÁŠENÍ O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Redakce Praha 11* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha11.cz/redakce/index.php?tree=13&lanG=cs&slozka=533&tshowsit=1&sit=93&>>.

Udělení státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

Státní občanství ČR. *Infocizinci* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://infocizinci.cz/trvaly-pobyt/statni-obcanstvi/>>.

Žádost o udělení státního občanství České republiky. *Odbor matrik a státního občanství Praha* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.praha5.cz/cs/dokument/na-useku-agendy-statniho-obcanstvi-a-zmeny-jmen-a-prijmeni/210467-zadost-o-udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky>>.

Pozbývání státního občanství. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pozbyvani-statniho-obcanstvi-16011.html>>.

Pozbytí státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pozbyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

Pozbývání státního občanství České republiky. *Olomoucký kraj* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.kr-olomoucky.cz/pozbyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-cl-1428.html>>.

Pozbytí státního občanství České republiky. *Portál Veřejné Správy* [online]. [cit. 2017-03-12]. <Dostupné z: <https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/169/4325.html>>.

Počty udělených státních občanství v ČR. *Statistika - Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>>.

Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/statistika-poctu-podanych-zadosti-a-pocet-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nabyvani_obcanstvi>.

ÚSTAVNÍ ZÁKON ZE DNE 9.4.1920. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/vyhledavani-asp/?Id=1817&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>.

Ústavní zákon ze dne 27. října 1968 o československé federaci. *Web parlamentu České republiky a Poslanecké sněmovny* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1968.html>.

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky. *Nssoud.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/ustava_1948.pdf>.

ZÁKON ze dne 28. března 1990, kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství. *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=38424&nr=88~2F1990&rpp=15#local-content>>.

LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.

Sbírka předpisů České republiky. *Sbirka.cz* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/pohledr.htm>>.

Www.mzv.cz. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/cerna_hora/smlouvy/index.htm>.

Seznam grafů a statistik

Obr. č. 1 – Znak České státnosti

Vloženo z: Státní občanství ČR. *Infocizinci* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://infocizinci.cz/trvaly-pobyt/statni-obcanstvi/>>.

Graf č. 1 – Udělení státních občanů v ČR za rok 2014

Vloženo z: Počty udělených státních občanství v ČR. *Statistika - Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <<http://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>>.

Graf č. 2 – Státní občanství ČR získaná během roku 2001 - 2014

Vloženo z: Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nabyvani_obcanstvi>.

Statistika č. 1 - Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky

Vloženo z: Statistika počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: < <http://www.mvcr.cz/clanek/statistika-poctu-podanych-zadosti-a-pocet-nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>.

Přílohy

Příloha č. 1:

Vzor tiskopisu – Dotazník k žádosti u udělení státního občanství

Příloha č. 2:

Vzor tiskopisu - Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky

Příloha č. 3:

Vzor tiskopisu - Žádost a dotazník ke zjištění státního občanství České republiky a vydání osvědčení o státním občanství České republiky

Příloha č. 4:

Vzor tiskopisu – žádost o vydání potvrzení o pobytu

Příloha č. 5:

Vzor tiskopisu – Čestné prohlášení o státním občanství